

*Jacob Christensen, Anne B. Dahle,
Anton Gautvedt, Wenche Granli,
Øyvind Hagen og Larissa Hermansen*

**Ukestall for laks -
kvalitetskontroll - fra datainput
til formidling(SKA -prosjekt)**

Innhold

1 Innledning	4
1.1 Hva er kvalitet i ukestatistikken for laks?	4
1.2 Oppsummering	4
2 Eksportørenes rapportering – tolldeklarerer	6
2.1 Deklarasjonskategorier	6
FO-ordningen	7
Tiltak mot uheldig bruk av FO	7
Tiltak ved overgang til periodiske deklarasjoner	7
2.2 Deklareringstidspunkt og grensepassering	7
2.3 Vareklassifisering	8
Tiltak mot systematiske feil	8
2.4 Varebeskrivelse	9
Tiltak mot feil varebeskrivelse	9
2.5 Statistisk verdi	10
Kvalitetsproblemer ved statistisk verdi	10
Tiltak mot systematiske feil i statistisk verdi	11
2.6 Vekt	12
2.7 Bestemmelsesland	12
2.8 Tiltak ved handelspolitiske hendelser	12
Melding fra SSB/EFF til laksenæringen	12
Melding fra TAD til tollregionene	12
Tiltak i tollregionene	13
Forhåndsvurdering av behov for tiltak	13
3 TVINN	13
3.1 Tollvesenets håndtering av deklarasjoner etter kontortid	13
3.2 Statuskodene i TVINN	13
3.3 Kontroller i TVINN	14
Maskekontroller	14
Dokumentkontroll og fysisk kontroll	14
Tiltak SSB kan be om	14
4 Overføring og innhold i data fra TVINN til SSB	14
4.1 Overføring av data fra TVINN	14
Læring av avvik – avviksmeldinger	15
4.2 Innhold etter statuskoder	15
4.3 Innhold etter ekspedisjonsdato	15
Innhold etter ukedag	15
Innhold etter ekspedisjonsdato	16
5 Mottaksrutinene for uketallene i SSB	16
Programstopp under innlastingen	17
Ukenummer	17
Kontroll av periodiseringen	17
Kontroll ved månedsskille	17
Ukedata tilrettelagt for revisjon	18

6 Behandlingen av dataene	18
6.1 Avgrensningen av ukedata	18
6.2 Omfanget av foreløpige deklarasjoner	18
Omfanget av foreløpige deklarasjoner for oppdrettslaks	18
6.3 Tiltak ved foreløpige deklarasjoner	20
• Utvide overføringen fra TAD til å omfatte FO-deklarasjoner?	20
• Ta anslag for FO med i statistikkgrunnlaget?	21
• Revidere uketallene?	21
Anbefaling	21
6.4 Andre forhold av betydning for fiskestatistikk	22
Manglende deklarasjoner for landinger av norsk fisk i utlandet?	22
Utenlandsk fisk til utlandet - "russertorsk"	22
6.5 Kontroll for bortfall av sentrale eksportører – frafallsfeil	22
6.6 Kontroll for unormal pris fra sentrale eksportører	22
Kontroll mot unormal pris fra sentrale eksportører	22
Register over kontaktpersoner	22
6.7 Kontroll mot foregående uker på varenivå	22
6.8 Kontroll av eksportører	23
6.9 Rettinger i revisjonsbasen til uketallene	23
7 Beregningen av uketallene	23
7.1 Beregningsopplegget	23
Uavklart spørsmål om beskjæringen av ukedata	24
7.2 Informasjon til brukerne	26
Anbefaling	26
7.3 Usikkerheten ved ukestatistikken	26
Dekningsfeil og målefeil	26
7.4 Statistisk kontroll	27
Fersk laks	28
Frost laks	30
7.5 Sesongjustering	31
Resultater	31
Konklusjon	36
Anbefaling	36
8 Formidlingen av uketallene	36
8.1 Tabellen på "laks" til Internett	36
Tiltak ved utsatt frigiving	36
Tiltak ved frigiving på onsdager	36
8.2 Godkjenning av tabellen	37
8.3 "Om statistikken"	37
8.4 Formidlingen av uketall til abonnentene og statistikkbanken	37
9 Rutiner når feil blir oppdaget etter frigiving	37
9.1 Rutiner når feil blir oppdaget etter frigiving i Dagens statistikk	37
Tiltak når feil blir oppdaget	37
9.2 Rutiner når feil blir oppdaget etter utlegg i Statistikkbanken	38

Vedlegg A Gjeldende regler i følge tollov, autorisasjoner og utførselsveileder for tolldokumentering	39
Vedlegg B Statuskodene i TVINN.....	42
Vedlegg C Mottaksrutinene for uketallene	44
Vedlegg D Avgrensningen av statistikkgrunnlaget	45
Vedlegg E Kontroll av eksportører.....	46
Vedlegg F Frigivingsmelding ved justerte tall etter straffetoll.....	47
Vedlegg G Informasjon til laksenæringen fra EFF og SSB i forbindelse med straffetoll.....	48
Vedlegg H Retningslinjer for endring/feilretting etter frigiving.....	49
Typer feil	49
Tempo i gjennomføringen av rettingen	50
Muligheter for å se endringene	50
Hvem varsles	50
Praktiske rutiner	51
Vedlegg I Justering av fakturaverdi til FOB-verdi for utførsel, avhengig av leveringsvilkår	52
Vedlegg J Kontrollpunkter i prosessen fra deklarerer til frigiving	54

1 Innledning

Ukentlige tall for laks er en viktig indikator for oppdrettsnæringen. En foreløpig gjennomgang før prosjektet ble satt i gang synliggjorde svakheter både internt i våre produksjonsopplegg og eksternt i form av at data rapportert fra eksportørene i tolldeklarasjonene ikke alltid holder god nok kvalitet for publisering på ukentlig basis.

Vi retter oppmerksomheten først og fremst mot kvaliteten av de fire utvalgte indikatorene for lakseeksporten som Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer hver tirsdag kl. 1000: eksportert mengde og gjennomsnittspris for foregående uke. Utover dette er resultatene fra prosjektet relevante for det komplette utbudet av ukestatistikk for fisk som stilles til rådighet for brukerne samtidig med frigivingen av lakseindikatorene. I tillegg er en god del av dokumentasjonen relevant for statistikken over utenrikshandelen med varer i sin alminnelighet.

Ukestatistikken ble etablert i 1995 i forbindelse med etableringen av et oppdrag om rapportering av uketall til Eksportutvalget for fisk (EFF). Ukestatistikken er etter hvert blitt utvidet og omfatter nå 45 tolltariffvarenumre for fisk. SSBs ukentlige frigiving av mengde og pris for eksporten av fersk og fryst laks tilkjennegir samtidig den allmenne adgangen til rå uketall for i alt 45 varenumre for fisk, en adgang som både EFF og andre aktører benytter seg av. EFF på sin side bearbeider og videreformidler selv ukestatistikk til næringen etter fiskeslag og bestemmelsesland i henhold til avtale av 8. mai 1996, en avtale som bygger på at urettede eksporttall har så god kvalitet at publisering kan skje uten forutgående revisjon (avtalens punkt 5).

1.1 Hva er kvalitet i ukestatistikken for laks?

Kravene til kvalitet i statistikken tar utgangspunkt i at den skal tilfredsstillе brukernes krav. Hovedbrukerne for uketallene for laks og de øvrige fiskeslagene er EFF, næringen (oppdrettere og eksportører) – både direkte og via EFFs formidling – og investorer i næringen. Brukerne trenger uketallene som et godt og pålitelig grunnlag for beslutninger om produksjon og eksport og beslutninger om handel med verdipapirer i næringen.

Ifølge SSBs retningslinjer for systematisk kvalitetsarbeid (SKA) skal statistikken være:

- Relevant og dekkende
- Nøyaktig
- Aktuell og punktlig
- Sammenliknbar og sammenhengende
- Tilgjengelig og dokumentert

I prosjektet har vi lagt vekt på å være brukerorientert, prosessorientert, identifisere muligheter og utvirke tiltak for å styrke kvaliteten av ukestatistikken.

1.2 Oppsummering

Prosjektet ble satt i gang for å kvalitetssikre alle ledd av produksjonsprosessen, fra tolldeklarasjonen til frigivingen av ukestatistikken. Rapporten starter med å gjennomgå hele data- og produksjonsflyten fra eksportørenes rapportering (tolldeklarasjon) til formidlingen ved frigivingen fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Prosjektet involverte i startfasen kun SSB seksjon 270. Senere i prosessen har også Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) og Eksportutvalget for fisk (EFF) bidratt. SSB er ansvarlig for rapportens innhold.

Prosjektet har kvalitetssikret metoder og rutiner for hele produksjonsprosessen av uketallene fra datamottak i SSB til den ukentlige frigivingen. Tiltak er også foreslått for å sikre kvaliteten på data

allerede fra deklareringsstidspunktet. Tiltak er gjennomført blant annet ved den handelspolitiske hendelsen ved EUs innføring av straffetoll på oppdrettslaks våren 2005. Videre har tollvesenet i et viktig tilfelle strammet inn adgangen til foreløpig deklarerings

Siden både rapporterings- og formidlingsperioden er så kort som en uke har det vært nødvendig å utvikle særskilte metoder for hvordan håndtere uregelmessigheter i data fra tolldeklarasjonene. Det er blant annet etablert et kontrollopplegg som avdekker mulig manglende levering av oppgaver fra sentrale lakseeksportører.

Det mest åpenbare problemet for relevansen og nøyaktigheten av uketallene er at tollvesenet på visse betingelser aksepterer foreløpige deklarasjoner, noe som medfører utsettelse av endelig/ fullstendig tolldeklarerings, vanligvis på inntil ti dager, noe som medfører dekningsfeil i ukestatistikken. Konsekvenser for uketallene ved bruk av både foreløpige og endelige deklarasjoner er analysert. Det ble rettet en formell henvendelse til TAD med anmodning om innskjerping av praksis. TAD har tatt dette opp med den berørte regionen i ett viktig tilfelle, noe som i dette tilfellet har ført til kortere frist for endelig deklarasjon et effektivt virkemiddel i retning av korrekt periodisering av ukestatistikken

Endringer i oppsummeringsmetoden som benytter ekspedisjonsdato for endelig deklarasjon har vært vurdert. Prosjektgruppen konkluderer med at det ikke er noen gode alternativer til dette. Det er imidlertid innført flere nye kontroller av data. Videre er dataflyten nå lagt om slik at rettinger av datagrunnlaget kan foretas med endelig virkning allerede før utkjøringen av ukestatistikken. Nye kontroller sikrer overvåking av tallene for fersk og kjølt laks: hvorvidt store eksportører ligger inne med data, at alle ukens (arbeids) dager er representert og at kvanta og priser virker fornuftige. Kontrollene trekker også fortsatt inn EFF som sitter med mye informasjon om bransjen. Orientering om usikkerheten ved de fire indikatorene i den ukentlige frigivingen (pris og kvantum for fersk og fryst oppdrettslaks) vil inngå i "Om statistikken".

Det er gjennomført forsøk med sesongjustering av ukeseriene ved hjelp av en britisk programvare, STAMP. Denne programvaren vil også kunne gi konfidensintervall (i neste versjon?) og håndtere manglende verdier. Opplysning om lisenskostnader vil bli innhentet.

Følgende tiltak er satt i verk med sikte på forbedre kvaliteten i ukestatistikken:

- *Relevans og dekning:*
 - Anmodning til TAD om å vurdere innskjerping i bruken og innstramming av adgangen til foreløpig deklarerings. (Vi må imidlertid passe på at det ikke oppstår en målkonflikt i forhold til hovedproduktet, månedsstatistikken over utenrikshandelen, ved at bortfall av adgangen til foreløpig deklarerings fører til at statistisk verdi blir en proforma verdi uten påfølgende omberegning.)
 - Beredskap og rutine i å håndtere virkningen av handelspolitiske hendelser: samarbeid mellom SSB, TAD og EFF i slike situasjoner.
 - Tiltak for bevisstgjøring av fiskeeksportørene og deres deklaranter om hvilke opplysninger som kreves og betydningen av dem.
 - Overgang til å publisere glidende gjennomsnitt har vært vurdert, men gjøres ikke nå.
- *Nøyaktighet:* flere kontrollrutiner i produksjonsprosessen
 - Kontroll for bortfall av sentrale eksportører
 - Kontroll for unormal pris og volum fra sentrale eksportører
 - På grunn av de automatiserte rutinene og den uhyre raske produksjonssyklusen for ukestatistikken er kontaktnettet utvidet mot alle de største lakseeksportørene og – for de eksportørene som ikke deklarerer selv – deres speditorer.
 - Kontroll mot foregående uker på varenivå
 - Isteden for midlertidige rettinger kan datagrunnlaget for uketallene nå rettes med endelig virkning
 - Frigivingen utsettes med en dag, fra tirsdag til onsdag, fra og med tallene for uke 9 i 2007

- Laksetallene kjøres fra da av alltid fra selve revisjonsbasen (ikke lenger fra midlertidig spesialfil)
- *Aktualitet og punktlighet*: god, med kun en dags senere publisering, til tross for mer omfattende kontrollrutiner.
- *Sammenliknbarhet og sammenheng*: prosjektet har sammenlignet
 - eksportindikatorerne for laks i ukefrigivingen på SSB-web, tallene til ukeabonnentene og tallene etter uke slik de inngår i datagrunnlaget for månedsstatistikken.
 - eksporttallene for laks med utvalgte importlands statistikk
- *Tilgjengelighet og dokumentasjon*:
 - Den allmenne tilgangen til ukentlige råttall for alle fiskeslag vil bli gjort tydeligere kjent i "Om statistikken".
 - "Om statistikken" vil bli utvidet til å omtale blant annet usikkerhet, som for eksempel mulige dekningsfeil.

Kapitlene 2 til 9 beskriver flyten av data- og produksjonsflyten fra deklarerings- og utførselen til frigivingen av ukestatistikken. For hvert trinn beskriver vi gjeldende regler, metoder og rutiner. Problemområder blir drøftet og tiltak foreslått. Vedleggene inneholder blant annet reglene for tolldeklarerings-, avgrensningen av statistikkgrunnlaget og retningslinjene for endring/retting etter frigiving.

2 Eksportørens rapportering – tolldeklarerings

Regelverket for tolldeklarerings er omfattende. Det består av tolloven, forskrifter til tolloven, særskilte bestemmelser i forhold til forskriftene osv. TAD har utarbeidet veileder for deklarerings ved utførsel. Regelverk og veileder er lagt ut på Internett (Veilederen). De generelle reglene for tolldeklarerings og de spesielle reglene som gjelder ved eksport av fisk er gjengitt i Vedlegg A.

2.1 Deklarasjonskategorier

Ved deklarerings av utførsel i TVINN¹ må det først angis deklarasjonskategori etter følgende liste:

FO foreløpig deklarasjon

EN endelig deklarasjon (oppgjør av en FO)

FU fullstendig deklarasjon (ordinær utførsel, det vil si kode 10 i rubrikk 37²). Deklarasjon i denne kategorien blir akseptert automatisk i TVINN, med mindre den blir stoppet i maskekontrollen i TVINN.

MA manuell deklarasjon (annet enn ordinær utførsel). Ifølge TAD vil det si alle andre prosedyrekoder enn 10.

Med unntak av FO-deklarasjonene blir så godt som all eksport av laks deklart fullstendig med en gang (FU) ordinær utførsel, prosedyrekode 10, og går dermed gjennom TVINN automatisk, med mindre de blir stoppet av en maskekontroll (Alternativt kan en deklarasjon legges direkte inn i TVINN via en manuell deklarasjon (MA).

FO-deklarasjoner går alltid automatisk gjennom i TVINN, da det for utførsel er krav til at eksportør skal inneha tillatelse fra tollregionen for å kunne benytte seg av FO. FO-deklarasjoner som ikke blir fulgt opp med en EN-deklarasjon innen fristen, blir purret av tollvesenet.

¹ TVINN: TollVesnets INformasjonssystem med Næringslivet

² Rubrikk 37: statistisk prosedyrekode

FO-ordningen

Det vil oftest ha betydning for statistikken hvorvidt FO-deklarasjoner er med i data som overføres fra TAD til SSB eller ei. Kapittel 6.2 beskriver omfanget og virkningen av FO-deklarasjoner og hvilke konsekvenser det ville ha å ta FO med i datagrunnlaget for ukestatistikken.

Adgangen til å avlegge foreløpig deklarasjon (FO) er en lettelse i forhold til den generelle deklarasjonsplikten. Det er regiondirektøren for den enkelte tollregion som gir skriftlig tillatelse til FO når særlige forhold tilsier det. I følge Veilederen må Tollvesenet til enhver tid vurdere hvorvidt det foreligger ”særlige forhold”.

Det kan bety unødvendig usikkerhet for statistikken dersom autorisasjon til å avlegge foreløpig deklarasjon blir opprettholdt selv om ”de særlige forholdene” som var grunnlag for autorisasjonen sjelden eller aldri forekommer i praksis. Det samme gjelder selvsagt rene brudd på FO-reglene.

Det er opp til Tollvesenet å vurdere FO-reglene, men ordningen kan bli mindre aktuell i forbindelse med innføringen av periodisk deklarerings. For SSB ville det bety at dersom lakseeksportører skulle bli innrømmet månedsfortolling, ville grunnlaget for ukestatistikken på laks bli helt borte. Den direkte innhentede ukestatistikken fra Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) ville i så fall bli den eneste ukestatistikken på laks. Og generelt: dersom fiskeeksportører skulle bli innrømmet månedsfortolling, ville grunnlaget for ukestatistikken til EFF og andre abonnenter bli helt borte.

Tiltak mot uheldig bruk av FO

I møtet i Arbeidsgruppen TAD/SSB 16. august 2005 ble det bestemt at SSB i et brev skulle legge fram problemene for ukestatistikken som følger av det vi oppfatter som uheldig bruk av FO. *Ansvarlig: SSB i Arbeidsgruppen. Brev ble sendt 19. desember 2005. Brevet ble unntatt offentlighet da det gjaldt en enkelt eksportør. — TAD tok henvendelsen videre til tollregionen. Som følge av henvendelsen ble fristen for endelig deklarasjon etter FO i dette tilfellet vesentlig forkortet fra månedsskiftet april/mai 2006.*

Tiltak ved overgang til periodiske deklarasjoner

Eventuell omlegging til periodiske deklarasjoner for eksportører av laks og annen fisk berører ukestatistikken i enda høyere grad enn månedsstatistikken. *I følge statistikkloven og samarbeidsavtalen mellom TAD og SSB skal SSB gis anledning til å komme med forslag under utformingen av omlegginger som påvirker datagrunnlaget for offisiell statistikk. Ansvarlig: Arbeidsgruppen TAD/SSB og Styringsgruppen.*

2.2 Deklareringstidspunkt og grensepassering

Publiseringen av uketall bygger på antakelsen om at datagrunnlaget omfatter laksen som faktisk har passert ut fra Norge i vedkommende uke. Det er en tillitssak mellom tollvesenet og næringslivet at kravet om deklarerings før grensepassering blir overholdt.³ Erleggelse av FO-deklarerings er tilstrekkelig for at kravet om deklarerings er oppfylt. Siden det er ti dagers frist for å levere endelig deklarasjon (EN), betyr FO-deklarasjoner en systematisk forskyving i forhold til faktisk dato for grensepassering. Den endelige deklarasjonen kan enten bli levert raskt nok til at data kommer med i den riktige uken, eller bli utsatt til uken etter, fremdeles innenfor fristen på ti dager. —TAD har i denne forbindelse presisert overfor SSB at deklarerings har ingenting med grensepassering å gjøre og at deklarerings også kan skje uken før varene går ut. SSB antar imidlertid at ved ferskvarer som her (med unntak av fryst laks) vil deklarerings vanligvis skje når sendingen går ut av landet.

SSB benytter ekspedisjonsdato for tolldeklarasjonen til å periodisere datagrunnlaget. SSB får *bare* overført *endelige og fullstendige* deklarasjoner, det vil si vi får *ikke* foreløpige (FO). Ekspedisjonsdato er dagen da den endelige eller fullstendige deklarasjonen ble akseptert i TVINN.

³ Tollvesenet ufører fra tid til annen kontroller mht. om deklarasjonsplikten er overholdt.

Datovariabelen heter *ekspedisjonsdato* både for den foreløpige deklarasjonen (FO) og den endelige deklarasjonen (EN). Den endelige deklarasjonen *kan ha* samme ekspedisjonsdato som FO, men kan også ha en annen dato. For de fleste deklarasjonene for fiskeprodukter hvor vi har funnet "match" mellom FO og EN er det forskjell mellom dato på foreløpig og endelig deklarasjon.

Avvik mellom uke for grensepassering og uke for deklareringsstidspunkt – ekspedisjonsdato for (endelig) deklarasjon fører til dekningsfeil. Kontroller i forbindelse med FO er beskrevet i kapittel 6.3.

2.3 Vareklassifisering

SSBs publisering av uketall omfatter fire varenumre⁴ med følgende fritekstbeskrivelse:

03021201 Stillehavslaks, atlantehavslaks og donaulaks, oppdrettet, med hode, fersk eller kjølt

03021202 Stillehavslaks, atlantehavslaks og donaulaks, oppdrettet, uten hode, fersk eller kjølt

03032201 Atlantehavslaks og donaulaks, oppdrettet, med hode, fryst

03032202 Atlantehavslaks og donaulaks, oppdrettet, uten hode, fryst

Varenummeret er riktig for fersk og fryst laks i de aller fleste varelinjene som er blitt undersøkt ved revisjonen av månedstall. Bortsett fra at det forekommer at partier med laksefilet er feilplassert på disse varenumrene, og innebærer en overdekning på 0302. og 0303.-kapitlene i uketallene og en tilsvarende underdekning på andre kapitler, som blir rettet til månedstallene.

Laksehoder, egnet til menneskeføde, skal klassifiseres som laks *med hode* i varenumrene ovenfor. Det fører til at slike varelinjer blir flagget i priskontrollen, på grunn av "for lav pris" i forhold til gjennomsnittet på disse varenumrene.

For andre varenumre for oppdrettslaks enn de fire ovenfor er det en del tilfelle av feilklassifisering ved produkter som egentlig skal deklarerer på 0304.9003 "Annet fryst fiskekjøtt av stillehavslaks (også opphakket) unntatt fileter og surimi, i.e.n." blir deklart på varenumre for fileter. Dette er et eksempel på feilklassifiseringer som gir overdekning på ett varenummer og underdekning på et annet og som vanskelig lar seg identifisere og rydde av veien tidsnok til kjøringen av uketall til SSB-frigivingen og abonnentene på uketall.

Tiltak mot systematiske feil

Mistanke om feilklassifisering i enkelttilfeller tas opp med speditør/eksportør i hvert enkelt tilfelle. Ved systematiske feil foretas masseopprettinger av allerede innkomne data. Når systematiske feil har forekommet, overvåker SSB nye data særskilt.

Når det oppdages systematiske feil fra mange eksportører, spesielt når det gjelder klassifisering, ber SSB tollregionen om å sende en forespørsel til eksportørene det gjelder, og veilede dem. - Det er gode erfaringer med denne framgangsmåten. Tollregionen har naturlig nok en langt større gjennomslagskraft mht. å få aktørene til å respektere reglene for tolldeklarerer, enn hva SSB har alene. (Se også nedenfor om Vareavgjørelser.)

Ansvarlig: Kvalitetssikringsgruppen

⁴ Gyldige fra 1.januar 1998

Informasjon gjennom Eksportutvalget for fisk

I særlige tilfelle bistår Eksportutvalget for fisk (EFF)⁵ med informasjon til laksenæringen (oppdrettere og godkjente eksportører). Dette betinger at eksportørene bringer informasjonen videre til speditørene som utfører deklarereringen.

Ansvarlig: Kvalitetssikringsgruppen/statistikkansvarlig/seksjonsleder

Vareavgjørelser

I særlige tilfeller anmoder SSB TAD om at tollvesenet foretar en *formell vareavgjørelse* mht. hvilket varenummer som skal benyttes for et bestemt produkt.

Ansvarlig: Henvendelsene skal gå gjennom Arbeidsgruppen TAD/SSB.

Sanksjoner

Det ville være ønskelig at vedvarende feilklassifisering ville kunne få konsekvenser for eksportør/deklarant for autorisasjoner for forenklede prosedyrer ved deklarerering.

Fritekstkatalog

SSB har meldt inn forslag til TAD om fritekstkatalog på Internett, men TAD har ikke ressurser til å innføre dette og har lagt forslaget på is. Inntil videre ligger derfor kun SSBs (uautoriserte) fritekstkatalog på <http://www.ssb.no/>.

Prosjektgruppen mener at fritekstkatalog som et verktøy ved deklarereringen ville være et godt hjelpemiddel til riktig *klassifisering og varebeskrivelse*.⁶

2.4 Varebeskrivelse

Tollvesenets veileder (heretter Veilederen) for utførsel sier at varebeskrivelsen skal bare omfatte én varepost. Det betyr at dersom en deklarasjon inneholder flere vareposter skal hver varepost (varelinje) ha en særskilt varebeskrivelse.

I følge Veilederen skal med varebeskrivelse forstås varens normale handelsbetegnelse, uttrykt tilstrekkelig klart slik at varen kan identifiseres og tariffes, dvs. tilordnes riktige varenummer.

Varebeskrivelsen er ofte(st?) mangelfull. Beskrivelser som "Fisk, fersk" eller "Diverse fisk" er vanlig. Mangelfull eller misvisende varebeskrivelse gjør det vanskelig å avgjøre hvilke varelinjer som bør sendes ut til kontroll og er dermed en kilde til unødvendig beslag på knappe ressurser i kvalitetssikringsgruppen.

Tiltak mot feil varebeskrivelse

Opplæring

Opplæring og bevisstgjøring av eksportører/deklaranter i samarbeid mellom TAD og SSB direkte med aktørene og i egnede fora (blant annet speditørskolen).

Ansvarlig: Arbeidsgruppen TAD/SSB

Sanksjoner

Mangelfull eller misvisende varebeskrivelse er ikke i overensstemmelse med retningslinjene i Tollvesenets veiledere for deklarerering, men anses ikke å være feildeklarerering. Ved undersøkelse kontrollerer Tollvesenet varenummer mot faktura/vare. — Det ville være ønskelig at en vedvarende

⁵ Siden 01.09.2005: Eksportutvalget for fisk AS

⁶ I Sverige har Tullverket liggende ute på Internett en søkbart fritekstkatalog for vareklassifiseringen, se under <http://www.tullverket.se>.

praksis med mangelfull eller misvisende varebeskrivelse kunne få konsekvenser for eksportør/deklarant ved autorisasjon for forenklet prosedyre ved deklarerings.

Ansvarlig: Arbeidsgruppen TAD/SSB

2.5 Statistisk verdi

For ordinær utførsel skal statistisk verdi i følge Veilederen for deklarerings ved utførsel oppgis som varens verdi, uten desimaler, fob norsk havn/lufthavn eller tilsvarende verdi norsk grense når det nyttes andre transportmidler enn skip/fly. Mens det er et internasjonalt regelverk for fastsettelse av verdi ved import og som ligger til grunn for den norske Tollverdiforskriften, gjelder ikke Tollverdiforskriften ved utførsel. Dette medfører at det er alminnelig antatt at generelt sett er verdien i tolldeklarasjonene mindre pålitelig for eksporterte varer enn for importerte varer.⁷

Kvalitetsproblemer ved statistisk verdi

Pro forma fakturaverdi

Fakturaverdien kan være pro forma, fordi partiet ikke er solgt når deklarasjonen leveres i TVINN. Det skal da leveres foreløpig deklarasjon (FO), fulgt av endelig deklarasjon.

Nærmere om forskjellen mellom statistisk verdi i foreløpige og endelige deklarasjoner for laks i kapittel 6.2.

Dersom det er innslag av betydning av pro forma verdier blant vanlige deklarasjoner (ikke FO), kan dette påvirke statistisk verdi og dermed pris, enten tilfeldig eller systematisk. *Hvis virkningen er systematisk, gir det målefeil.* Prosjektet har imidlertid ikke sett det som nødvendig å gå inn i dette, men gjør oppmerksom på at det kan være et visst omfang av transporter som ennå ikke er solgt ved grensepassering, men går via et lager som er datterbedrift av den norske eksportøren, for eksempel i Danmark. Prosjektgruppen har heller ikke forsøkt å analysere hvorvidt det kan være noe omfang av internprising i forbindelse med eksport av laks fra et eksportørselskap i Norge til en datterbedrift i utlandet, eller til utenlandsk moderselskap. Igjen: hvis virkningen er systematisk, gir det i en viss i en viss forstand målefeil i statistikken, når det gjelder verdi og pris.⁸

Manglende justering til statistisk verdi

Det er oftest vanskelig for SSB å vurdere om statistisk verdi er rimelig i forhold til fakturaverdien, selv om både fakturaverdi, valutakurs og leveringsbetingelse er utfylt. Ett av problemene er at rubrikken for justeringsbeløp mellom fakturaverdi og statistisk verdi ikke er definert i Enhetsdokumentet for utførsel, bare for innførsel. Til tross for at rubrikken ikke er navngitt i utførselsdokumentet er den likevel utfylt i en del deklarasjoner. Et annet problem er at når forsendelsen består av varepartier med flere fakturaer skal valutakursen i følge Tollvesenets regler settes lik 100.⁹

Manglende justering til statistisk verdi gir *målefeil*, som kan være systematisk.

Mangel på obligatorisk opplysning om justeringsbeløp gjør kvalitetssikringen vanskeligere i SSB. Det samme den ovennevnte regelen om å sette valutakursen lik 100.

Feil valutakurs

Det forekommer at det er lagt inn en konstant, fast valutakurs som blir brukt over lang tid. Med mindre kursen er avtalt mellom selger og kjøper, er dette feil. Feil valutakurs gir målefeil i statistikken, tilfeldig eller systematisk.

⁷ *International Merchandise Trade Statistics. Compilers Manual.* United Nations, New York, 2004. (para 204).

⁸ I innførselen er det (internasjonale) regler for fastsettelsen av tollverdien og derigjennom statistisk verdi når transaksjonen finner sted mellom mor- og datterselskaper.

⁹ Jevnfør Vedlegg A. Se veiledningen for Omregningskurs — rubrikk 23.

Handelspolitiske hendelser

Usikker praksis med hensyn til det å angi korrekt statistisk verdi selv under normale forhold kan gi opphav til enda større problemer når handelsbetingelser endres, f.eks. ved innføringen av midlertidig antidumpingtoll ved import til EU. Et eksempel på dette var innføringen av midlertidig straffetoll ved eksport til EU i april 2005. En speditør beskrev problemet slik:

”[Beregning av statistisk verdi] er et gjennomgående problem for de fleste (alle?) eksportørene. Vi opplyste i begynnelsen av perioden med straffetoll at ved DDP¹⁰ incoterms er vår eneste mulighet til å beregne statistisk verdi korrekt dersom eksportørene selv oppgir en estimert straffetoll på handelsfakturaen. Vi vil da ta med dette beløpet i feltet "justering" i fortellingen. Dersom det ikke justeres for beløpet blir statistisk verdi - som også er beregningsgrunnlaget for eksportavgift - for høyt.

Årsaken ligger altså i leveringsbetingelser som inkluderer en straffetoll hvis sats varierer med hvilken oppdretter fisken kommer fra. En variabel tollsats inn til EU har våre eksportfortollere overhodet ikke kapasitet eller kompetanse til å beregne før eksportfortolling foretas ettersom beregningen i seg selv er identisk med det arbeidet som gjøres for å innfortolle i EU. Vi er altså helt avhengig av eksportørens kostnadsestimat på straffetoll for å kunne oppgi korrekt justering på fortellingen.

Vi forsøkte den første delen av perioden å minne eksportørene på problemstillingen, men denne "detaljen" later til å ha druknet i andre utfordringer alle som er i befatning med lakseeksport har blitt stilt overfor den siste tiden.”

Justering fra fakturaverdi til statistisk verdi

Tabell 1 viser fordelingen av eksporten av fersk og kjølt laks etter leveringsbetingelser. Ved leveringsbetingelse FOB¹¹ er statistisk verdi lik fakturaverdi. Ved andre betingelser må deklarannten beregne statistisk verdi ved å justere fakturaverdien for manglende elementer eller kostnader som er ligger utenfor fob-verdien. Ved deklarasjoner som omfatter flere varelinjer må deklarannten fordele den totale justeringen til de enkelte varelinjene. Datagrunnlaget for tabellen er alle deklarasjoner varekode 0302.1201 i 2005 slik de foreligger i det reviderte datagrunnlaget ved månedsskiftet april/mai 2006.

Tiltak mot systematiske feil i statistisk verdi

Når datagrunnlaget består av svært mange deklarasjoner – noe som er tilfelle for eksporten av fersk og kjølt laks – vil tilfeldige feil ofte kunne oppveie hverandre, på varenivå.¹² Som virkemidler for å forebygge systematiske feil anbefaler vi følgende tiltak:

- **Justeringsrubrikk ved utførsel**

SSB anbefaler at rubrikken for justering gjøres synlig også for utførsel.¹³ SSB tar dette opp (igjen), skriftlig, gjennom Arbeidsgruppen TAD/SSB.

Ansvarlig: Arbeidsgruppen TAD/SSB

- **Justering fra fakturaverdi**

FNs veileder¹⁴ inneholder en matrise som viser hvilke justeringer som skal gjøres for å komme fram til statistisk verdi fra fakturaverdi uansett leveringsbetingelse. I tillegg til allerede foreslåtte forbedringer

¹⁰ DDP: Delivered Duty Paid, med angivelse av leveringssted

¹¹ FOB: Fritt om bord, med angivelse av sted (utskipningssted i eksportlandet)

¹² På mer detaljert nivå, for eksempel etter land, blir det færre varelinjer per kategori, slik at statistikken blir direkte feil.

¹³ SSBs ønske var at rubrikken kunne gjøres *obligatorisk*. I følge TAD (Kjetil Ødegaard Løkken 01.09.2005) lar dette seg ikke gjøre.

¹⁴ International Merchandise Trade Statistics Compilers Manual *ST/ESA/STAT/SER.F/87* United Nations, New York, 2004

i ordlyden i veilederen har SSB gjennom Arbeidsgruppen TAD/SSB bedt TAD vurdere å ta dette verktøyet i bruk for å lette næringslivets problemer med å gi korrekt statistisk verdi.

Ansvarlig: Arbeidsgruppen TAD/SSB som har utvirket at en norsk versjon av FN-matrisen er i mai 2006 endelig klarert for å tas inn i utførselsveilederen. Matrisen er gjengitt i Vedlegg I.

2.6 Vekt

Det er ingen kjente problemer med opplysningene om vekt i deklarasjonene for fisk, bortsett fra at bruken av foreløpige deklarasjoner (FO) påvirker nøyaktigheten av statistikken mye mer for kvanta enn for priser, se kapittel 6.2.

2.7 Bestemmelsesland

Det endelige bestemmelseslandet er ikke alltid kjent ved utførselen. For eksempel blir mye av laksen til EU deklart med bestemmelsesland Danmark, selv om laksen går videre derfra til andre EU-land, for eksempel Frankrike.

Dette gir opphav til betydelige forskjeller i speilstatistikk og er et velkjent problem ved den ordinære statistikken over utenrikshandelen, for bruken av statistikken i fiskeriforhandlinger og for abonnentene på uke- og månedstall for eksport av fisk etter land, men ikke for de totale uketallene for laks som SSB publiserer.

2.8 Tiltak ved handelspolitiske hendelser

Melding fra SSB/EFF til laksenæringen

I forbindelse med den midlertidige straffetollen som EU innførte med virkning 27. april 2005¹⁵, gikk SSB og EFF ut med felles informasjon til eksportører/oppdrettsselskaper om at straffetollen skal holdes utenom statistisk verdi. Dette var i tråd med allerede eksisterende retningslinjer, jevnfør definisjonen av statistisk verdi som FOB-verdi¹⁶ ved passering norsk grense. Meldingen finnes i Vedlegg G.

Selv om det ikke var behov for nye regler for å beregne korrekt statistisk verdi – og mange eksportører gjorde det korrekt – ser vi av situasjonsbeskrivelsen ovenfor i kapittel 2.5 at det bød på store problemer hos enkelte speditører, først om fremst hvor eksportøren i en og samme forsendelse eksporterte fisk fra flere oppdrettsselskaper med ulike satser for straffetoll.

Siden EFF har fullstendige adresselister, ble meldingen distribuert gjennom EFF. Noen dager etter at meldingen var gått ut var det imidlertid fortsatt minst en stor speditør som ikke hadde fått informasjon fra sine oppdragsgivere. Det betyr at SSB må ta høyde for dette i kvalitetssikringen, at det likevel kan ta tid før informasjonen er på plass hos deklaratene.

Melding fra TAD til tollregionene

Rundskrivet fra TAD til tollregionene har i følge referat fra møtet 13.juni 2005 i Arbeidsgruppen TAD/SSB nummer 2005/01367. Det ligger ikke ute på Internett da det er et internt rundskriv til Tollvesenet.

¹⁵ COMMISSION REGULATION (EC) No 627/2005. Kunngjort i Official Journal of the European Union 23.4.2005 og på FHLs hjemmesider.

¹⁶ FOB: Free On Board

Tiltak i tollregionene

Ifølge opplysninger til SSB fra tollregionene Midt-, Vest- og Nord-Norge ble følgende tiltak truffet:

Tollregion Midt-Norge innkalte samtlige spedisjonsfirmaer til et kurs i hvordan fylle ut riktige deklarasjoner hvor statistisk verdi er FOB. Dette skal følges nøye opp, og om nødvendig med et oppfølgingskurs.

Tollregion Vest-Norge har en lagt inn en opplysning i TVINN hvor de presiserer at statistisk verdi skal være FOB.

Tollregion Nord-Norge satte ikke i gang noen allmenne tiltak, bortsett fra diskusjoner med tollrevisorer, men sammen så regionen og revisorene ingen umiddelbar løsning på problemet. De kom fram til at verdien skulle oppgis på utførselstidspunktet.

Forhåndsvurdering av behov for tiltak

Handelspolitiske hendelser er alltid varslet. SSB må så tidlig som mulig på forhånd vurdere om det kan være nødvendig å sette i verk særskilte tiltak for å hindre at det oppstår systematiske feil i statistikken. Tiltakene vil involvere EFF og dessuten TAD gjennom Arbeidsgruppen.

Ansvarlig: Statistikkansvarlig og seksjonsleder

3 TVINN

3.1 Tollvesenets håndtering av deklarasjoner etter kontortid

Overføring av deklarasjoner til TVINN kan skje hele døgnet, og dersom deklarasjonen ikke tas ut til manuell behandling hos Tollvesenet, vil deklarasjonen bli automatisk ekspedert og tildelt ekspedisjons- og løpenummer. Uansett vil det etter kort tid komme en tilbakemelding til deklaranten enten deklarasjonen blir akseptert eller lagt til manuell behandling.

Alle deklarasjoner som sendes til TVINN gjennomgår en automatisk behandling i TVINN før deklarasjonen eventuelt legges ut til manuell behandling av tolltjenestemann.

Blir det avdekket feil i input-kontrollen, vil TVINN automatisk returnere deklarasjonen til deklaranten med en feilmelding. Deklarasjonen må deretter rettes opp, og sendes på nytt i TVINN.

Når deklarasjonen har passert input-kontrollen går den videre til maskekontrollen. I maskekontrollen blir det avgjort om deklarasjonen skal legges til manuell behandling hos en tolltjenestemann, eller returneres til deklarant med ekspedisjons- og løpenummer. De deklarasjonene som legges til manuell behandling kan underlegges vare- eller dokumentkontroll. Eventuell melding om dette sendes til deklaranten.

Varer som deklarerer i TVINN er ikke fristilt før deklarasjonen er godkjent av Tollvesenet, blitt tildelt ekspedisjons-/løpenummer, og deklarant har mottatt korrekt returnmelding.

3.2 Statuskodene i TVINN

Statuskoder angir hvor i prosessen deklarasjonen ligger i TVINN. Når en deklarasjon opprettes tildeles samtidig en deklarasjons-id som forfølger den gjennom hele saksgangen og fram til den er ferdig behandlet. Statuskodene ligger til grunn for datauttrekket fra TAD til SSB. Fullstendig liste over statuskoder: se Vedlegg B.

3.3 Kontroller i TVINN

Maskekontroller

Når deklarasjonene mottas av TVINN går de gjennom en input- og maskekontroll. Maskekontrollen består av sentrale og lokale masker. De sentrale maskene er landsdekkende og er bestemt av TAD, eventuelt i samråd med andre regelverkseiere. De lokale maskene er bestemt av tollregionene. Deklarasjonene som blir stoppet av maske blir lagt til manuell kontroll for videre behandling av toll. Toller vil så vurdere om det skal foretas dokumentkontroll eller varekontroll. TAD opplyser at maskene er de samme teknisk sett ved utførsel som ved innførsel, men at det er flere masker som gjelder ved innførsel.

Blant de sentrale maskene ligger kontroller fra SSB på pris og kombinasjoner mellom vare og land. Priskontrollene tester på varenummernivå og blir oppdatert fra SSB hver måned. Priskontrollene er satt forholdsvis vide. Dette gjelder også de fire laksevarenumrene, selv om varestrømmene for disse er relativt homogene.

Deklarasjoner som ikke blir stoppet av maskekontrollene går i auto og blir automatisk akseptert i TVINN.

Dokumentkontroll og fysisk kontroll

Et utvalg av deklarasjoner og varelinjer som blir stoppet i maskekontroller eller plukket ut ved sluppmasker i TVINN blir underlagt dokumentkontroll og eventuelt fysisk kontroll.

Tiltak SSB kan be om

TAD opplyser at SSB eventuelt kan be formelt, per brev, om dokumentkontroll og eventuelt fysisk kontroll.

4 Overføring og innhold i data fra TVINN til SSB

4.1 Overføring av data fra TVINN

Uttrekk av statistikkdata er nedfelt i samarbeidsavtalen mellom TAD og SSB. En tilleggsavtale som ble undertegnet i mai 2003 inneholder "Avtale om overføring av administrative tolldata mellom Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) og Statistisk sentralbyrå (SSB). Regler for overføring av data ligger som vedlegg nr. 3 i tilleggsavtalen og lyder slik:

"Faste leveringstidspunkt

- TAD overfører kopi av tolldeklarasjoner til SSB hver mandag og torsdag. Unntak er helligdager, hvor leveringsdag skal være første etterfølgende virkedag.
- Ved overføring mandag startes uttrekket fra TVINN natt til mandag, rett etter midnatt (kl. 00.01).

Ved overføring torsdag startes uttrekket fra TVINN onsdag kveld mellom kl. 16.00 og 21.00.

- På overføringsdagen skal dataene være sendt fra TAD senest kl. 09.00.
- TAD utarbeider tidsplan over overføringsdatoer i samarbeid med SSB. Avvik fra faste overføringsdatoer skal alltid framgå av denne tidsplanen.
- SSB gir tilbakemelding om hvor mange deklarasjoner og varelinjer som er mottatt.

Varsling om avvik

- *Alle endringer i forhold til planlagte datoer meldes fra til SSB på forhånd. Uregelmessigheter som fører til forsinkelser i overføringen meldes fra til SSB straks de oppstår. Arbeidsgruppen bestemmer til hvem og hvordan meldinger skal sendes.”*

Ukestatistikken er spesielt sårbar for uregelmessigheter ved mandagsfilene. Det har i løpet av 2005 bare oppstått problemer to ganger. Den ene hendelsen var av teknisk karakter og forsinkelsen ble varslet av TAD. Den andre hendelsen skyldtes rutinesvikt i TAD som gjorde at data uteble, og ble varslet fra SSB.

Læring av avvik – avviksmeldinger

I kjølvannet av feil er det viktigste å ta lærdom ved å gjennomgå rutinene ved overføring: hvordan kunnet feilen vært unngått? Med andre ord: kvalitetssikre instruksene, blant annet fordi sjekkpunkter som virker overflødige eller opplagte for den hovedansvarlige, like fullt kan misforståes eller oversees av en vikar.

Ansvarlig for avviksmeldinger, vurdering av årsaker og tiltak: Ansvarlig kontaktperson i Arbeidsgruppen TAD/SSB.

4.2 Innhold etter statuskoder

Det er avtalt mellom TAD og SSB hvilken avgrensning data skal ha. Statistikkgrunnlaget bygger på ferdig behandlede deklarasjoner innenfor statusområdene 90-96, med omberegninger under statuskode 97:

90	Ferdig behandlet TVINN - KREDITT
91	Ferdig behandlet TVINN - DAGSOPPGJØR
92	Ferdig behandlet TVINN - KONTANT
93	Avsluttet med endelig versjon (FO eller MA)
94	Avsluttet med ny versjon
95	Avsluttet på grunn av tollfrihet
96	Avsluttet med ny versjon, varen frigitt
97	Negativ deklarasjon ved omberegning

FO-deklarasjoner ligger i statuskode 53. Overføringen inneholder ikke FO-deklarasjoner. Hva dette innebærer for tallene over eksporten av fersk og kjølt laks går fram av kapittel 6.2.

4.3 Innhold etter ekspedisjonsdato

Innhold etter ukedag

Kjøringer på to sett av originaldata over 21 uker hver, viser at det foretas flest grensepasseringer (*antall varelinjer*) på onsdager, dernest fredager og torsdager. *Volum og verdi* er klart størst på fredager. Om lag 75 prosent av deklarasjonene har ekspedisjonsdato på en av disse dagene i uken. Tabell 1 viser tallene for tidsrommet fra uke 24 til uke 43 i 2005.

Tabell 1. Ukedag for ekspedisjonsdato. Originaldata i ukene 24 til 43 i 2005. Antall varelinjer, vekt og verdi

Ukedag	Antall varelinjer	Andel	Vekt, kilo	Andel	Verdi, kroner	Andel
I alt	28 292		166 585 663		4 538 603 651	
Mandag	2 529	0,09	14 703 567	0,09	400 439 481	0,09
Tirsdag	4 060	0,14	25 896 825	0,16	704 502 932	0,16
Onsdag	8 046	0,28	35 407 999	0,21	967 661 399	0,21
Torsdag	5 562	0,20	34 703 590	0,21	953 638 357	0,21
Fredag	7 412	0,26	49 698 591	0,30	1 347 818 277	0,30
Lørdag	499	0,02	4 350 306	0,03	116 826 275	0,03
Søndag	184	0,01	1 824 785	0,01	47 716 930	0,01

Innhold etter ekspedisjonsdato

Prosjektet har undersøkt hvordan spredningen i ekspedisjonsdato i deklarasjonene er i forhold til mottaksdato i SSB fra TAD. Undersøkelsene har vist at ekspedisjonsdatoen tilhører referanseuken for de aller fleste deklarasjonenes vedkommende.

Siden riktig periodisering er særdeles viktig for brukerne av statistikken, er det likevel nødvendig å overvåke eventuelle avvik, se kapittel 5, avsnittet Kontroll av periodiseringen.

5 Mottaksrutinene for uketallene i SSB

Trinn 1: Flat fil overført to ganger per uke fra TAD leses og lagres som *ett SAS-datasett* :

ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/taddata/wk99

Filen heter: *gYYYYMMDDmXX.sas7bdat*, hvor XX er puljenr. F.eks. *g20050530m09.sas7bdat*

Dersom oversendt fil fra TAD inneholder data for to måneder, dannes *to SAS-datasett*: dvs. siste pulje for produksjonsmåneden og første pulje for måneden etter.

Trinn 2: Under forbehandlingen splittes dataene i 13 ulike SAS-datasett, hvorav fila *medistat* utgjør den delen av data fra TAD som er det direkte grunnlaget for statistikken.

Medistat inneholder alle varelinjer som skal være med i statistikkgrunnlaget, det vil si alle varelinjer unntatt de som blir tilordnet et av de øvrige datasettene, hvorav seks kan være aktuelle i forbindelse med utførsel av fisk:

- *omberegn*: Varelinjer som er omberegninger av tidligere overførte varelinjer; blir gjenstand for kontrollert kobling til opprinnelige varelinje
- *smaverdi*: Varelinjer under 1.000 kroner
- *ikkepros*: Varelinjer med statistisk prosedyrekode som betegner en varestrøm som skal holdes utenom statistikken, for eksempel utenlandske varer som er innom et tollager i Norge
- *ikkemed*: Negative deklarasjoner ved omberegninger etc.
- *restbase*: Varelinjer med visse varekoder og/eller visse kombinasjoner av statistisk prosedyrekode og samhandelsland og/eller tollagerkode
- *gmldekl*: Deklarasjoner som gjelder foregående kalenderår

I tillegg kommer de følgende fire datasettene hvor det legges ut varelinjer som per definisjon ikke kan gjelde eksport av fisk:

- *midlinn*: (Gjelder bare ved visse tilfelle i innførsel)
- *behsta99*: Avsluttet pga. utførsel (etter midlertidig innførsel)
- *oljegass*: Eksportvarelinjer med varekodene 2709.0009 eller 2711.2100
- *skip*: Skip og fiskebåter
- *stroem*: Elektrisk kraft
- *norge*: Import med Norge som opprinnelsesland

Ved avslutning av en måned slås alle filene i hvert av de tretten settene sammen til tretten månedsfiler.

Puljene lagres som SAS-data på: `/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/forbehandling/medistat/wk3`

For nærmere beskrivelser, se vedleggene C og D.

Programstopp under innlastingen

Innlastingen av en pulje til revisjonsbasen av medistat-fila (og utlegg til de øvrige tolv filene) tar normalt tre til fire timer. I såpass lange kjøringar kan det oppstå driftsstans som fører til at kjøringen blir nedkoblet før innlastingen er ferdig. Programstopp under innlastingen kan dermed føre til at ikke alle varelinjer blir lastet inn i basen.

Det er etablert kontroller i de ulike trinnene av innlastingen som gir rapporter som viser hvorvidt korrekt antall varelinjer er lastet inn i basen.

Ukenummer

I forbehandlingen blir også konstruert variabelen for ukenummer: *ukenr*. Uken går fra mandag til søndag.

Periodiseringen skjer ved å benytte ekspedisjonsdato. Det er ikke opplagt at de riktige ekspedisjonsdatoene ligger inne i de forventede puljene i forhold til ukestatistikken. Jevnfør kapittel 2.2 og 4.3 om omfang og konsekvenser. — I de normale mottaksrutinene vil ikke dette være noe problem så sant data vi mottar kun har ekspedisjonsdatoer knyttet til tidsrommet mellom forrige mottak og siste mottak. Mottar vi data som tilhører tidligere uker vil dette være et problem for ukestatistikken.

Kontroll av periodiseringen

Det er nå etablert en oppsummering som sjekker hvilke ekspedisjonsdatoer som forekommer. Programmet er innrettet slik at det sendes en e-postmelding til den som er ansvarlig for kjøring av datamottaksrutinen. Jobben går mot datafiler som vi har med i statistikken (MEDISTAT). Mottaker av e-posten kontrollerer at alle dager er med i rapporten og melder fra om avvik til *statistikkansvarlig*, for eksempel for mange varelinjer med tidligere ekspedisjonsdatoer. Rapportene oppbevares.

Kontroll ved månedsskille

Månedsskille håndteres greit av de etablerte programmene for månedsstatistikk, men det er ved kjøring av uketall for laks at problemene har oppstått. Dette skyldtes at ikke alle datafiler ble tatt med ved kjøring av disse tallene.

Det er nå etablert løsninger som sjekker at alle ukens dager er med ved oppsummering av uketallene. Den som er ansvarlig for kjøring av laksetallene mottar og sjekker en e-post som er generert i kjøringen.

Ukedata tilrettelagt for revisjon

Før problemet med straffetoll på laseeksporten i april/mai 2005 ble ukestatistikken beregnet uten at data var lagt inn revisjonsbasen. Dette gjorde feiloppdaging og feilretting mindre effektiv. Siden begynnelsen av mai 2005 blir derfor hele datagrunnlaget for utenrikshandelsstatistikken lastet fortløpende inn i revisjonsbasen. Dette innebærer at grunnlaget for ukestatistikken vil være "tilgjengelig" mandag i revisjonsbasen, og eventuelle permanente rettinger kan foretas "med en gang". Dette var tidligere ikke mulig, fordi ukedata kun lå utenfor revisjonsbasen.

6 Behandlingen av dataene

6.1 Avgrensningen av ukedata

Hver mandag etter forbehandling av dagens pulje fra TAD kjøres følgende SAS-program for uketall: *ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/prog/laks_gammel_25_land.sas*

Eneste manuelle endringer i programmet fra gang til gang er:

- Det velges hvilket ukenummer (variabelen *ukenr*), det skal produseres tall for.
- Det velges *hvilke medistat-puljer*, som bør inneholde alle data fra denne uken.
- Dato for publisering og ukens til og fra datoer skrives inn. (Bare til bruk for tittel på output)
- Mottaker av e-post for å kontrollere at alle ukens dager er med.

I selve programmet skjer en seleksjon av *45 varenumre for fisk*, og det ses bare på eksport (*impeks=2*). Dessuten ses bare på *statistisk prosedyrekode = 10*, ordinær utførsel til utlandet.

Det er også etablert kontroller som avslører om prosedyrekoder er noe annet enn ordinær eksport.

De *fire varenumrene* som brukes i uketallene for laks er: *03021201, 03021202, 03032201 og 03032202*. Det skjer en ytterligere seleksjon ved at *bare varepartier med priser mellom fastsatte, løpende vurderte faste grenser* taes med i datagrunnlaget. Øvre grense er nå 70,00 kroner per kilo og nedre grense 13,50 per kilo for alle fire varenumrene.¹⁷

De resterende *41 fiske-varenumre* brukes til statistikk for abonnenter på uketall.

For flere av disse varenumre skjer også en seleksjon på akseptable priser og sammenslåing av varenumre for å kunne gi landfordelte tall uten å måtte undertrykke for å ivareta hensynet til konfidensialitet.

6.2 Omfanget av foreløpige deklarasjoner

Det går fram av kapittel 4.2 at foreløpige deklarasjoner (FO) ikke inngår i de ordinære overføringene av data fra TAD til SSB. For å få kartlagt omfanget og beskaffenheten av data i FO-deklarasjonene fikk vi derfor overført FO-data særskilt for en periode på åtte uker.

Omfanget av foreløpige deklarasjoner for oppdrettslaks

Det er kun to eksportører som benytter seg av foreløpige deklarasjoner når det gjelder eksport av de fire lakseproduktene. En oppsummering for ukene 2004 49 til 2005 06 viser at samlet eksportverdi utgjorde 1 846 millioner kroner. For denne perioden ble det også deklart foreløpige deklarasjoner for 306 millioner kroner, og dette gir en andel på om lag 16%. Dette er en betydelig andel og det er derfor viktig å etablere rutiner som sikrer at disse to eksportørene rapporterer regelmessig. Selv om det ikke er pliktig å angi verdi ved FO-deklarasjoner, blir det i hvert fall for laksenumrene så å si alltid

¹⁷ Disse grensene er fortsatt gjeldende per 27.09.2006.

registrert verdi også ved foreløpige deklarasjoner. Et av argumentene for bruk av denne type deklarasjoner er ellers nettopp at verdien ikke er tilgjengelig ved tidspunktet for eksport av varen. Hvis det likevel gis verdi – og verdien er den samme i FO- og endelig deklarasjon, er det uklart hva som ligger i verdien som benyttes, proforma verdi eller faktisk verdi.

Tabell 2. Uketall for fersk og kjølt laks. Pris og vekt. Sammenligning mellom tall fra foreløpige og endelige deklarasjoner. Pris kroner per kilo. Vekt tonn. 2004 uke 50 til og med 2005 uke 06

Ukenummer	Tonn			Kroner per kilo		
	Originale tall, publisert ukestatistikk	1. Hvis FO var dekl. På FO-tidspunkt, men med endelig vekt og verdi	2. Hvis FO var dekl. På FO-tidspunkt, med FO-vekt og FO-verdi	Originale tall, publisert ukestatistikk	1. Hvis FO var dekl. På FO-tidspunkt, men med endelig vekt og verdi	2. Hvis FO var dekl. På FO-tidspunkt, med FO-vekt og FO-verdi
		1	2		1	2
	vekt_fersk	vekt_fersk1	vekt_fersk2	Pris_fersk	pris_fersk1	pris_fersk2
200450	10 506	12 125	11 919	21,79	21,94	21,95
200451	12 242	12 473	12 311	22,88	23,12	23,12
200452	8 315	7 472	7 315	23,67	23,87	23,78
200453	3 814	4 371	4 228	23,57	23,6	23,62
200501	6 661	5 627	5 453	23,29	22,9	22,79
200502	5 900	5 936	5 753	22,67	22,62	22,55
200503	6 172	6 220	5 984	22,87	22,86	22,80
200504	6 245	6 356	6 167	23,75	23,99	23,94
200505	6 368	6 331	6 179	24,5	24,71	24,68
200506	5 667	5 373	5 303	24,99	24,87	24,87
Sum	71 890	72 284	70 612			

Tabell 2 inneholder tre sett av tabeller for vekt og pris. Både endelige deklarasjoner og foreløpige deklarasjoner er her satt sammen.

I kolonnene med originale tall er kun endelige deklarasjoner benyttet. Dette innebærer at kvantum og pris er lik uketallene vi har publisert.

Kolonner merket 1: Fortsatt kun endelige deklarasjoner, men *dato for utførselstidspunkt* tatt fra de foreløpige. Dette innebærer sort sett at data fra de som benytter foreløpige deklarasjoner blir tatt med en uke tidligere enn de ellers ville ha blitt.

Kolonner merket 2: En *blanding av foreløpige og endelige deklarasjoner*. Foreløpige deklarasjoner tatt med på det tidspunktet de ble deklarerert, og resten av datagrunnlaget tatt fra de som kun deklarerer endelige deklarasjoner.

Resultater

Som en ser av tabell 2 er det ikke stort avvik mellom foreløpige og endelige deklarasjoner når en ser hele perioden under ett. Samlet vekt for uke 50 i 2004 tom uke 6 i 2005 er 71,9 tusen tonn, mens summer av foreløpige og endelige viser 70,6 tusen tonn. Ved en lenge periode er det mulig avviket blir enda mindre. Men utslagene er store for enkelte av ukene i perioden. Prisene varierer noe, men det er ikke de helt store utslagene.

Tabell 3 viser at avviket mellom foreløpig og endelig pris ligger i intervallet fra -1,0 til +1,7 prosent. Avviket mellom foreløpig og endelig tonntall ligger mellom -15,4 og +15,5 prosent, men over alle ti ukene under ett er avviket på -0,5 prosent.

Tabell 3. Uketall for fersk og kjølt laks. Sammenligning mellom tall fra foreløpige og endelige deklarasjoner. Tonntall og pris, prosent endring fra ukepublisering til endelige tall. 2004 uke 50 til og med 2005 uke 06

Ukenummer	Tonntall	Pris
200450	-15,4	-0,7
200451	-1,9	-1,0
200452	10,1	-0,8
200453	-14,6	-0,1
200501	15,5	1,7
200502	-0,6	0,2
200503	-0,8	0,0
200504	-1,8	-1,0
200505	0,6	-0,9
200506	5,2	0,5
Over alle 10 uker	-0,5	

6.3 Tiltak ved foreløpige deklarasjoner

Fra og med uke 17 i april 2006 er forskyvingen i uketallene på grunn av omfanget av FO-deklarerer av laks vesentlig redusert. Med virkning fra dette tidspunktet inngikk en tollregion avtale med en sentral fiskeeksportør om at varepartier som er foreløpig deklarerert i løpet av en uke må deklarerer endelig (senest) på fredag i samme uke. Det er en vesentlig reduksjon fra tidagers-fristen. I uken for omleggingen innebar dette et (for) høyt tall for eksporten, noe som ble formidlet til brukerne ved frigivingen.¹⁸

Det er ønskelig å holde omfanget av FO-deklarasjoner under oppsikt for varenumre hvor vi formidler ukedata. Overvåkingen vil kunne gjøres etter mønster av undersøkelsen som er beskrevet tidligere i notatet, jf. kapittel 6.2. Om nødvendig må SSB gjennom fremme behov for tiltak gjennom Arbeidsgruppen TAD/SSB.

Det er det tre prinsipielle løsninger når det gjelder å håndtere FO-deklarasjoner i forhold til uketall: se bort fra FO (som nå), eller få dem overført fra TAD i tillegg til de øvrige deklarasjonene, eller ta inn anslag direkte i uketallene. Som et supplement: publisere løpende revisjoner i uketallene, noe som ville være i tråd med det nåværende opplegget for månedsstatistikken.

- **Utvide overføringen fra TAD til å omfatte FO-deklarasjoner?**

Dette er ensbetydende med å utvide de ordinære dataoverføringene fra TAD på mandager og torsdager til også å omfatte deklarasjoner med statuskode 53.

Deklarasjonene må i så fall legges ut på en særskilt fil. I tillegg må det lages et opplegg for å ta (de viktigste) varelinjene med i uketallene (og for andre varer om nødvendig inn i månedsstatistikken) etter å ha lagt inn nødvendige tilleggsopplysninger, først og fremst anslag på verdi. *En slik løsning forutsetter at FO- og endelig EN-deklarasjon kan kobles på identifikasjonskoden (ident).*

¹⁸ Orienteringen til brukerne ved frigivingen av uketallene for laks uke 17 i 2006: ”Redusert adgang til å benytte foreløpige deklarasjoner ved eksport har medført en forskyvning i rapporteringene fra eksportørene. Som et resultat blir eksportkvantum for fersk laks i uke 17 høyere enn det ellers ville ha vært. Denne løsningen opprettholder samsvaret mellom ukens- og månedstall, og medfører ingen endringer i allerede publiserte tall.”

Ut fra resultatene som er vist ovenfor antar vi at nytten kan være stor for brukerne av statistikken. Ressursbruken med å gjennomgå FO-recordene som gjelder fisk og estimere de manglende opplysningene ville dreie seg om (1) å etablere gode regler for estimering av de manglende opplysningene, og (2) ta recordene inn i den ukentlige kjøringen.

- ***Ta anslag for FO med i statistikkgrunnlaget?***

Dersom eksportører som har autorisasjon til foreløpig deklarasjon under vanlige bestemmelser (tidagers-frist) har store eksportvolumer, er det nødvendig for SSB å overvåke deres data særskilt og for eksempel ta direkte kontakt for å kunne justere data for eventuelle manglende, store sendinger, eller store sendinger som ligger i feil uke i data i forhold til grensepassering. SSB må så fall ha kontaktperson hos eksportøren, også ved feriefravær, og en skriftlig avtale om særskilt, direkte rapportering til oss (og/eller avtale om tidspunkt for endelig(?) tolldeklarerer, tidsnok til at data kommer med i overføringene fra TAD til SSB. Ved direkte rapportering til SSB må vi gjøre manuell innlegging (arbeidskrevende). I ettertid må de manuelt innlagte dataene fjernes når deklarasjonen kommer fra TAD, for å unngå dobbelttelling i vårt hovedprodukt, månedsstatistikken.

En manuell løsning (direkte innhenting) ville antakelig kreve uforholdsmessig mye ressurser, kanskje ikke i forhold til nytten for laksetallene, men utenkelig for de øvrige ukevarene (og vanskelig i forhold til månedsstatistikken for øvrige varer, hvor vi har erfaring med slike løsninger tidligere, for eksempel for import av biler).

- ***Revidere uketallene?***

Revisjon av uketallene innebærer tallene blir holdt åpne for revisjon for alle ukene som ligger ute på Internett og inntil vi avslutter revisjonen for kalenderåret.

Prinsipielt ville dette være en god løsning sett i forhold til kravene til kvalitet i statistikken. Samtidig ville det synliggjøre den faktiske usikkerheten som er til stede når brukerne legger uketallene til grunn for beslutninger om investeringer i oppdrettsnæringen og om slakting av fisk. — Fortløpende publisering av reviderte tall i tillegg til siste ukes råttall kan være en mulig løsning. En enklere løsning er å ta inn en tabell under avsnittet om kvalitet i "Om statistikken".

Anbefaling

Til grunn for anbefalingene ligger en vurdering av ressursbehovet kontra antatt nytte for brukerne, samtidig som vi har i mente kravene til kvalitet i statistikken. På denne bakgrunn gir vi følgende anbefalinger:

- 1. Opprette tabell under avsnittet om kvalitet i "Om statistikken" som viser forskjellen mellom publiserte uketall og endelige tall for fersk og kjølt laks og tilsvarende tabell for fryst laks.***
- 2. Om nødvendig utvide overføringen fra TAD til å omfatte også FO-deklarasjoner, inkludere de aktuelle recordene i uketallene, supplere manglende datafelt med estimerte verdi(er). Ville samtidig gi grunnlag for høyere aktualitet og dekning på uketall for andre fiskeslag.***
- 3. Om nødvendig legge inn manuelle recorder med anslag for udeklart laks, i mangel av FO-deklarasjoner. Dette alternativet er en nødløsning i påvente av at overføringen fra TAD eventuelt utvides til å omfatte FO-deklarasjoner. Krever spesialrapportering fra de aktuelle eksportørene og/eller ad hoc kontakt. Jevnfør avsnitt 6.5 om overvåkingen av viktige eksportører.***

6.4 Andre forhold av betydning for fiskestatistikk

Andre forhold av betydning for ukeabonnentene og andre på eksport av fisk kan være:

Manglende deklarasjoner for landinger av norsk fisk i utlandet?

Data for direktelandinger av fisk i utlandet kommer til å bli pliktige å rapportere til Eurostat under EØS-avtalen. Direktelandinger er relevante for de øvrige 41 varenumrene for fisk som det er ukeabbonnenter på, utenom oppdrettslaksen.

Det er lovlig adgang under norsk lovgivning for norske fiskefartøyer til å lande fangster direkte i utlandet eller overføre fisk til utenlandske fartøyer. Blant annet er det praksis for dette når det gjelder landinger av reker i Island og Canada. Islandske tall for importen av norske reker er vesentlig høyere enn norske tall for eksporten til Island, fordi det ikke er levert utførselsdeklarasjon. Situasjonen så langt er at direktelandet fisk er med i statistikkgrunnlaget for uketallene i det omfang den blir deklareret som utførsel.

Det pågår en utredning for å bringe på det rene hvorvidt det er pliktig å levere eksportdeklarasjon til det norske tollvesenet for fangstene som landes av norskregistrerte fartøyer i utlandet – eller overføres til utenlandske fartøyer – og i så fall hvem som har plikten. Det er plikt til å svare eksportavgift.

Utenlandsk fisk til utlandet - "russertorsk"

Fisk av utenlandsk opprinnelse er ikke med i datagrunnlaget verken for uketallene eller den ordinære månedsstatistikken, med mindre den har vært tolldeklarerert til fri omsetning eller bearbeiding i Norge.

6.5 Kontroll for bortfall av sentrale eksportører – frafallsfeil

Det er etablert en kontroll ved mottak av data som avdekker om sentrale lakseeksportører er fraværende i ukens data. Kontrollen er begrenset til varenummeret hvor hovedtyngden av lakseeksporten blir deklareret: 0302.1201. For å unngå frafallsfeil må revisor kontakte eksportøren og eventuelt legge inn tilleggsopplysningene direkte i datagrunnlaget for ukepubliseringen. *Hvis sentrale eksportører mangler, skal de kontaktes.*

6.6 Kontroll for unormal pris fra sentrale eksportører

Prosjektet fant behov for å etablere et kontrollopplegg som avdekker unormal pris fra sentrale lakseeksportører etter landområde: EU, ikke-EU, og/eller etter land.

Kontroll mot unormal pris fra sentrale eksportører

Det er nå etablert et oppsett som nettopp gir svar på både dette spørsmålet og spørsmålet om bortfall av sentrale eksportører. Disse kjøringene er etablert som et beslutningsgrunnlag til de som til enhver tid avgjør om ukens tall har god nok kvalitet til å kunne frigis. Kjøringene presenterer er visst antall uker med oppsummerte kvanta og priser fordelt på EU og ikke EU. Disse opplysningene gis for hver eksportør og det kan dermed raskt avklares hvorvidt sentrale eksportører har rapportert laks siste uke.

Register over kontaktpersoner

Det er etablert et nett av kontaktpersoner hos sentrale lakseeksportører. Kontaktpersoner blir registrert og lagt ut slik at vi uten for mye arbeid kan få tak i sentrale personer mht tolldeklarerer hos de største eksportørene.

6.7 Kontroll mot foregående uker på varenivå

På mandager, etter at splittingen av filer er ferdig, kjøres et spesielt SAS- program som regner ut uketall for laks og annen fisk. Det lages en datafil som viser volum, verdi og pris på laks for den

aktuelle uken. De nyeste tall sammenliknes med tallene fra forgående uke(r). Hvis vi ser en stor forskjell mellom priser eller volumer i forhold til forrige uke, må vi vurdere om det finnes noe feil i dataene. Det kan være flere feilkilder:

- feil som speditører gjør i deklarerer;
- (uoppdagede) feil i splitting av data; *eliminert med ny/innskjerpende kontroller*
- (uoppdagede) feil i inputfilen i SAS-programmet; *eliminert med nye/innskjerpede kontroller*

Erfaringen viser at det er som oftest feil i deklarereringen som forårsaker feil i dataene. Førstelinjekontrollene for feil i splitting og feil i input-fil ligger ved kontrollene av resultatene etter innlastingen til Oracle-basen, jevnfør kapittel 5.

Vi pleier først å vurdere situasjonen på eksportmarkedet. Noen ganger er situasjonen slik at tallene skal skille seg betraktelig fra tidligere tall (på grunn av streik, helligdager eller noe annet). Vi tar kontakt med Jan S. Lauritzen fra Eksportutvalget for fisk og diskuterer situasjonen og mulige konsekvenser for eksporten.

6.8 Kontroll av eksportører

Hvis det allikevel viser seg at tallene ikke kan være riktige med alle fakta i betraktning, da gjør vi neste skritt. Vi kjører et SAS-program som viser eksporttall for de siste ukene for 20 største eksportører. Programmet hjelper oss å finne ut firmaer som har merkelige forandringer i volum, verdi eller pris på laks. Vi tar kontakt med firmaene og finner ut hvordan og hvorfor feil kunne forekomme. Feilene rettes og nye riktige datafiler lages.

6.9 Rettinger i revisjonsbasen til uketallene

Kontrollene beskrevet i kapitlene 6.5 til 6.8 skjer på ukefila som er dannet i forbehandlingen. Dersom kontrollene viser at det ikke er vesentlige feil eller mangler i data, kan beregningen av uketallene fortsatt skje direkte på ukefila utenom revisjonsbasen. Tidligere var dette den eneste muligheten. Selv om urimeligheter ble oppdaget, var det ingen mulighet for å rette opp datagrunnlaget for ukestatistikken. Det var kun mulig å gjøre ad hoc rettinger direkte på frigivingstabellen.

Nå, derimot, er det slik at dersom grunnlagsdataene er rettet i revisjonsbasen, blir ukestatistikken beregnet fra fila i revisjonsbasen.

7 Beregningen av uketallene

7.1 Beregningsopplegget

Dagens beregningsopplegg for fersk og frossen laks benytter datafiler som kun omfatter varelinjer vi skal ha med i statistikkgrunnlaget, jevnfør kapittel 6.1. Dette grunnlaget framkommer ved at kun prosedyrekode 10 er tatt med (ordinær utførsel til utlandet), samt at varelinjer under 1000 kr er utelatt. Blant kontrollene som utføres på grunnlaget er enkle prisberegninger for å angi for høye og lave priser.

Ved beregning av kvantum og priser på fersk og fryst laks blir varelinjer hvor ovennevnte kontroller slår ut ikke tatt med under beregningene. En gjennomgang av tallmaterialet i forbindelse med produksjon av de ukentlige laksetallene har vist at problemene med slike feil som *medistat*-fila blir kontrollert for (priser utenfor ekstremgrenser) ikke er store. Det er med andre ord *ikke* mange

varelinjer som dermed blir utelatt fra datagrunnlaget til uketallene. Tabellene 5 og 6 nedenfor viser forskjeller i pris og kvanta med og uten fjerning av varenummer som får tilslag i kontrollene nevnt over. Samtidig ser vi av Tabell 6 at antall varelinjer per uke i det reviderte grunnlaget i månedsstatistikken for fersk laks er høyt – mellom 1300 og 1700 varelinjer per uke. For fryst laks er antallet bare mellom 50 til 100 varelinjer per uke, Tabell 7.

Varelinjer som utelates i ukestatistikken på grunn av for høye eller lave priser blir ikke undersøkt senere i datagrunnlaget til månedstatistikken med mindre de faller ut med feilkoder.

Avgrensningen er basert på høyeste og laveste pris basert på empiri for å eliminere virkningen av sannsynlige feilverdier på varelinjenivå og gjøres bare på datagrunnlaget for lakseindikatorene, ikke for statistikken til ukeabonnentene og heller ikke på datagrunnlaget for månedsstatistikken. Avskjæringen av varelinjer under kroner 1 000 gjøres derimot alltid.

Uavklart spørsmål om beskjæringen av ukedata

Det kan her reises spørsmål om hvorfor vi (SSB) skal gjøre en slik avgrensning på data som ligger til grunn for vår ukepublisering, dersom den innebærer en systematisk skjevhet i forhold til hva som blir de endelige, offisielle tallene på eksporten på de fire berørte varenumrene? Ville det være mer rimelig at bare EFF foretar denne avgrensningen selv, i sin formidling hvor de oppgir SSB som kilde? EFF står uansett fritt til å gjøre justeringer i sin ukepublisering uten at de dermed bryter avtalen som er inngått med SSB? Se også kapittel 7.2 om transparens overfor brukerne.

Tabell 4. Fersk og kjølt laks. Sammenligning av datagrunnlaget for uketallene før og etter avgrensning på pris. Ukene 2005 36 til 2006 03. Tonn og kroner per kilo. Differanser i absolutte tall og prosent

	Etter avgrensning		Før avgrensning		Differanse i vekt		Differanse i pris	
	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg	Tonn	Prosent	Kr/kg	Prosent
Uke								
200536	7 334	27,67	7 339	27,65	-5	-0,1 %	0,02	0,1 %
200537	8 891	26,60	8 939	26,78	-48	-0,5 %	-0,18	-0,7 %
200538	8 266	25,67	8 286	25,62	-20	-0,2 %	0,05	0,2 %
200539	8 167	25,53	8 220	25,49	-53	-0,6 %	0,04	0,2 %
200540	8 201	25,67	8 219	25,64	-18	-0,2 %	0,03	0,1 %
200541	9 160	26,24	9 162	26,44	-2	0,0 %	-0,20	-0,8 %
200542	8 163	26,43	8 196	26,34	-33	-0,4 %	0,09	0,3 %
200543	8 521	26,54	8 560	26,46	-39	-0,5 %	0,08	0,3 %
200544	9 099	26,54	9 100	26,55	-1	0,0 %	-0,01	0,0 %
200545	8 708	26,10	8 709	26,10	-1	0,0 %	-	0,0 %
200546	8 910	25,51	8 929	25,51	-19	-0,2 %	-	0,0 %
200547	9 499	25,89	9 506	25,89	-7	-0,1 %	-	0,0 %
200548	10 348	27,07	10 369	27,08	-21	-0,2 %	-0,01	0,0 %
200549	12 019	28,70	12 060	28,65	-41	-0,3 %	0,05	0,2 %
200550	12 564	28,08	12 610	28,04	-46	-0,4 %	0,04	0,1 %
200551	10 057	27,30	10 067	27,30	-10	-0,1 %	-	0,0 %
200552	5 834	26,79	5 852	26,75	-18	-0,3 %	0,04	0,1 %
200601	5 955	25,96	5 979	25,87	-24	-0,4 %	0,09	0,3 %
200602	5 698	25,70	5 700	25,70	-2	0,0 %	-	0,0 %
200603	6 728	26,54	6 729	26,55	-1	0,0 %	-0,01	0,0 %
Gjennomsnitt	8 606	26,53	8627	26,52	-20	-0,2 %	0,01	0,0 %

Tabell 5. Fryst laks. Sammenligning av datagrunnlaget for uketallene før og etter avgrensning på pris. Ukene 2005 36 til 2006 03. Tonn og kroner per kilo. Differanser i absolutte tall og prosent

Uke	Etter avgrensning		Før avgrensning		Differanse i vekt		Differanse i pris	
	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg	Tonn	Prosent	Kr/kg	Prosent
200536	504	31,70	526	31,00	-22	-4,4 %	0,70	2,2 %
200537	778	29,18	847	27,32	-69	-8,9 %	1,86	6,4 %
200538	928	30,61	933	30,82	-5	-0,5 %	-0,21	-0,7 %
200539	986	30,28	1 009	29,68	-23	-2,3 %	0,60	2,0 %
200540	973	29,28	992	28,82	-19	-2,0 %	0,46	1,6 %
200541	1 025	29,85	1 069	29,66	-44	-4,3 %	0,19	0,6 %
200542	1 013	29,83	1 040	29,18	-27	-2,7 %	0,65	2,2 %
200543	773	31,20	773	31,20	0	0,0 %	-	0,0 %
200544	1 293	29,69	1 293	29,70	0	0,0 %	-0,01	0,0 %
200545	993	29,51	1 071	27,78	-78	-7,9 %	1,73	5,9 %
200546	1 497	29,40	1 515	29,15	-18	-1,2 %	0,25	0,9 %
200547	974	30,71	1 020	29,73	-46	-4,7 %	0,98	3,2 %
200548	1 701	30,02	1 743	29,37	-42	-2,5 %	0,65	2,2 %
200549	1 439	30,89	1 440	30,91	-1	-0,1 %	-0,02	-0,1 %
200550	1 353	30,07	1 373	29,77	-20	-1,5 %	0,30	1,0 %
200551	851	30,71	859	30,47	-8	-0,9 %	0,24	0,8 %
200552	555	29,38	621	26,64	-66	-11,9 %	2,74	9,3 %
200601	236	32,62	240	33,62	-4	-1,7 %	-1,00	-3,1 %
200602	739	29,41	739	29,41	0	0,0 %	-	0,0 %
200603	1 734	29,48	1 752	29,24	-18	-1,0 %	0,24	0,8 %
Gjennomsnitt	1017	30,19	1043	29,67	-26	-2,5 %	0,52	1,7 %

Tabell 6. Fersk og kjølt laks, datagrunnlaget ved frigivingen av månedsstatistikken desember 2005. Antall varelinjer, vekt, verdi og pris. Ukene 2005 36 til 2005 52

Ukenummer	Antall varelinjer	Tonn	Tusen kroner	Kr/kg
200536	1 265	7 313	202 359	27,67
200537	1 493	8 848	235 498	26,61
200538	1 331	8 093	208 088	25,71
200539	1 365	8 238	210 197	25,52
200540	1 374	8 196	210 420	25,67
200541	1 420	9 220	242 078	26,26
200542	1 351	8 135	214 813	26,41
200543	1 375	8 477	224 660	26,50
200544	1 392	9 066	240 371	26,51
200545	817	5 951	154 618	25,98
200546	1 421	8 926	227 643	25,50
200547	1 516	9 466	244 878	25,87
200548	1 571	10 341	279 765	27,06
200549	1 647	11 985	343 370	28,65
200550	1 682	12 563	352 256	28,04
200551	1 643	10 057	274 426	27,29
200552	1 129	5 845	156 222	26,73

**Tabell 7. Fryst laks, datagrunnlaget ved frigivingen av månedsstatistikken desember 2005.
Antall varelinjer, vekt, verdi og pris. Ukene 2005 36 til 2005 52**

Ukenummer	Antall varelinjer	Tonn	Tusen kroner	Kr/kg
200536	51	473	14 310	30,27
200537	58	796	21 407	26,90
200538	73	972	28 091	28,90
200539	71	995	28 583	28,74
200540	68	994	27 951	28,12
200541	65	939	27 111	28,88
200542	74	1 097	30 531	27,83
200543	55	733	22 249	30,35
200544	56	1 100	32 345	29,41
200545	46	814	23 707	29,14
200546	71	1 484	43 134	29,06
200547	66	989	29 295	29,63
200548	98	1 760	51 547	29,30
200549	97	1 460	45 098	30,89
200550	78	1 418	41 048	28,94
200551	46	859	26 162	30,47
200552	31	621	16 539	26,64

7.2 Informasjon til brukerne

- Kontrollen og avskjæringene beskrevet ovenfor gjelder kun datagrunnlaget for den ukentlige frigivingen av laksestatistikken på www.ssb.no/laks/ og abonnenter som ber om det. Data som oversendes andre abonnenter på uketall for fisk – opptil 45 varenumre – er ikke forhåndsbehandlet med kontrollene ovenfor, når det gjelder pris. Abonnentene har heller ingen mulighet for selv å gjøre tilsvarende kontroller, fordi det forutsetter data på varelinjenivå, detaljdata, noe SSB ikke gir til abonnentene.
- Datagrunnlaget mellom SSBs ukestatistikk og SSBs månedsstatistikk er ikke helt likt avgrenset.

Anbefaling

Det bør gis passende informasjon til brukerne i ”Om statistikken”. – Her må det også framgå at SSB på forespørsel kan gi abonnenter statistikk som er underlagt samme kontroller som datagrunnlaget for de ukentlige frigivingene på SSBs Internett.

7.3 Usikkerheten ved ukestatistikken

Hvor stor er usikkerheten ved tallene vi publiserer? Siden ukestatistikken for mengder og pris på laks blir brukt til å treffe beslutninger (om for eksempel kjøp eller salg av aksjer i børsnoterte oppdrettsselskaper) er det behov for at ”Om statistikken” sier noe om usikkerheten.

Dekningsfeil og målefeil

Månedsstatistikken over utenrikshandel med varer er resultatet av totaltelling, gjennom administrative data fra tolldeklarasjoner og direkte innhentede data for skip og eksport av råolje og naturgass. Det vil si at for månedsstatistikken kan populasjonsfeil ikke forekomme, men dekningsfeil og målefeil.

Derimot innebærer bruken av FO-deklarasjoner at det er dekningsfeil i datagrunnlaget for ukestatistikken. Usikkerheten som slik feil innebærer kan måles, teoretisk sett, og angis i form av et konfidensintervall.

For å kunne beregne et konfidensintervall kreves det at observasjonene har en kjent fordeling. Observasjonene av tonntall og pris i kapittel 6.2 omfatter bare ti uker og er ikke normalfordelte. For prisen er det observasjonen i uke 1 i 2005 som gjør at vi ikke har å gjøre med en normalfordeling. Et høyere antall ville kunne vise normalfordeling for prisen. Fordelingen for tonntallet er derimot langt fra å være normalfordelt, men vil muligens kunne bli det, i hvert fall tilnærmet, dersom det blir implementert en løsning av problemet med foreløpige deklarasjoner, jevnfør avsnitt 6.3.

Kildene til *dekningsfeil* og *målefeil* går fram av kapittel 2 ovenfor. Feilene kan være tilfeldige eller systematiske. Tilfeldige feil på ett og samme område innenfor en uke kan gå opp i opp, med mindre feilen/feilene er store og gir utslag i en bestemt retning gir for stort eller lite volum, eller for høy eller for lav pris i vedkommende uke. I så fall er de tilfeldige feilene utslagsgivende. Systematiske feil er alvorligere og er i tillegg vanskeligere å oppdage under kvalitetssikringen av data, fordi uoppdagede systematiske feil i reviderte data er med og bestemmer grensene for vår kontroll av nye data.

Spørsmålet er hvorvidt vi har utslagsgivende tilfeldige feil og/eller systematiske feil når det gjelder disse dimensjonene:

- **Periodisering** Er alle ukedagene med i data, eller observerer vi avvik av betydning? Det er ikke observert avvik av betydning over settene av ukedata som er undersøkt: *vi antar ingen dekningsfeil av betydning pga. feilperiodisering.*
- **Virkningen av foreløpige deklarasjoner (FO)** består i hovedsak av underestimering av kvanta, mindre virkning for pris. *Etter innskjerpingen av FO-praksis, jf. kapittel 6.3, antar vi situasjonen for tiden er under kontroll.*
- **Utelukkelsen av ekstreme priser** Hva blir endelige mengde og pris for varelinjene som holdes utenfor ukestatistikken, sammenlignet med pris og mengde for de samme varelinjene i den grad de er med i (det endelige) datagrunnlaget for månedsstatistikken? Av tabell 4 ser vi at i perioden fra uke 36 i 2005 til uke 3 i 2006 betyr avgrensningen at prisen i uketallene ligger fra 0,3 prosent høyere til 0,8 prosent lavere. Virkningen på volumet er selvsagt alltid negativ, fra null til minus 0,6 prosent. Av tabell 5 ser vi at avgrensningen har større innvirkning på uketallene for fryst laks, i det prisen i uketallene ligger fra 9,3 prosent høyere til 3,1 prosent lavere enn i datagrunnlaget for månedsstatistikken. Virkningen på volumet er fra null til minus hele 11,9 prosent. *(a) Utviklingen bør overvåkes og resultatene brukes til å vurdere med jevne mellomrom om grensene bør justeres. (b) Bibehold av forventningsrett volumindikator forutsetter at varelinjene som blir holdt utenfor ukegrunnlaget på grunn av ekstrem pris trenger å få imputert en gjennomsnittspris, slik at kvanta teller med i tonntallet. Hvis dette ikke skjer, blir tonntall underestimert i ukestatistikken.*
- **Målefeil i deklarasjonene** Feil statistisk verdi gir feil pris. Tilfeldige feil vil oppveie hverandre, når antallet transaksjoner er stort, noe som er tilfelle for fersk laks, men ikke alltid for fryst. Systematiske feil kan blant annet oppstå i forbindelse med pålegg om straffetoll. I slike tilfeller må det tas direkte kontakt med eksportører/speditører. Jevnfør kapitlene 2.3 og 2.5. *Ved funn som tyder på mer generelle, systematiske feil ved statistisk verdi, anbefaler Seksjon for metoder og standarder å gjøre en undersøkelse avgrenset til spesifikke eksportører/speditører.*

7.4 Statistisk kontroll

Ett enkelt verktøy for å avgjøre om en prosess statistisk sett er under kontroll er en kontroll av den nyeste verdien av en variabel mot gjennomsnittet i foregående uker. Her er brukt er verktøy fra TQM-kursene.¹⁹ Kontrollen forutsetter at prosessen stort sett gir resultater som er normalfordelte.

¹⁹ TQM Total Quality Management, kurs i SSB av Westat

Pris per kilo, respektive tonntallene, fra ukene fra uke 1 til 28 i 2005 er gruppert i fireukers perioder. Verdier utenfor øvre og nedre grense betyr at prosessen som har generert ukesprisene eller tonntallene ikke kan sies å være under kontroll, statistisk sett.

I figurene 1 til 4 er:

Gjennomsnitt pris, gjennomsnitt vekt: gjennomsnitt i hver periode (fireukers)

Øvre kontrollgrense: $\bar{x} + A_2R$

Nedre kontrollgrense: $\bar{x} - A_2R$,

hvor

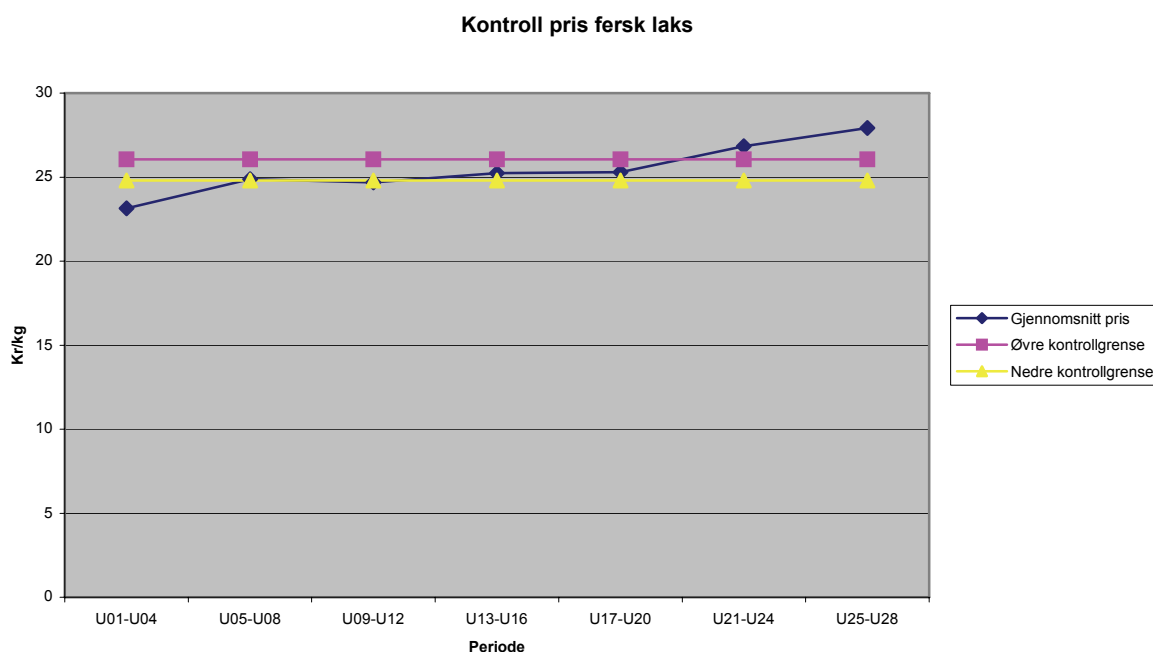
$\bar{x}$ er gjennomsnittet av gjennomsnittene for pris respektive vekt

R er gjennomsnittet av avstanden mellom høyeste og laveste pris respektive vekt for hele forløpet av periodene

A_2 er en konstant som avhenger av antall perioder og standardavvik for observasjonene.²⁰

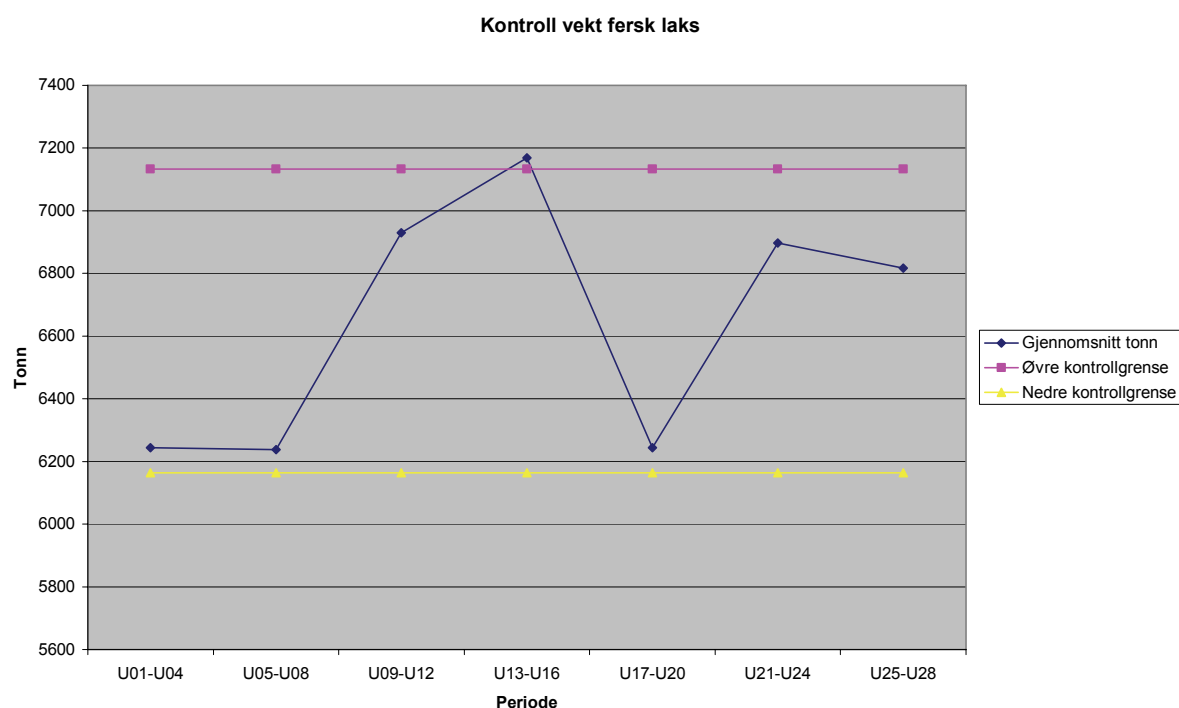
Fersk laks

Figur 1. Kontroll pris fersk laks. 2005, ukene 1 til 28. Gruppert, fireukers perioder

²⁰ I dette tilfelle med syv perioder kan konstanten tilnærmet settes lik 0,42, jf. avsnittet *Introduction to Control Charts* i dokumentasjonen fra Westat til TQM-kurset.

Figur 2. Kontroll vekt fersk laks. 2005, ukene 1 til 28. Gruppert, fireukers perioder

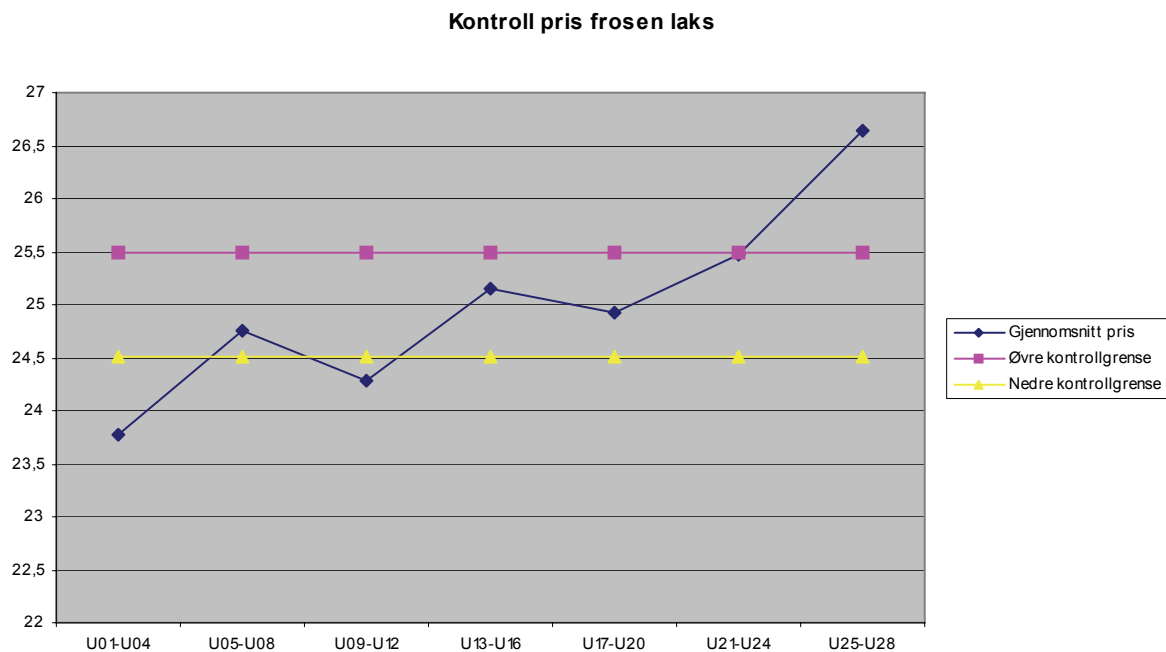
Resultater

Tonntallet for fersk laks er så vidt utenfor øvre grense i fireukers perioden uke 13 til 17, men ellers under kontroll, statistisk sett.

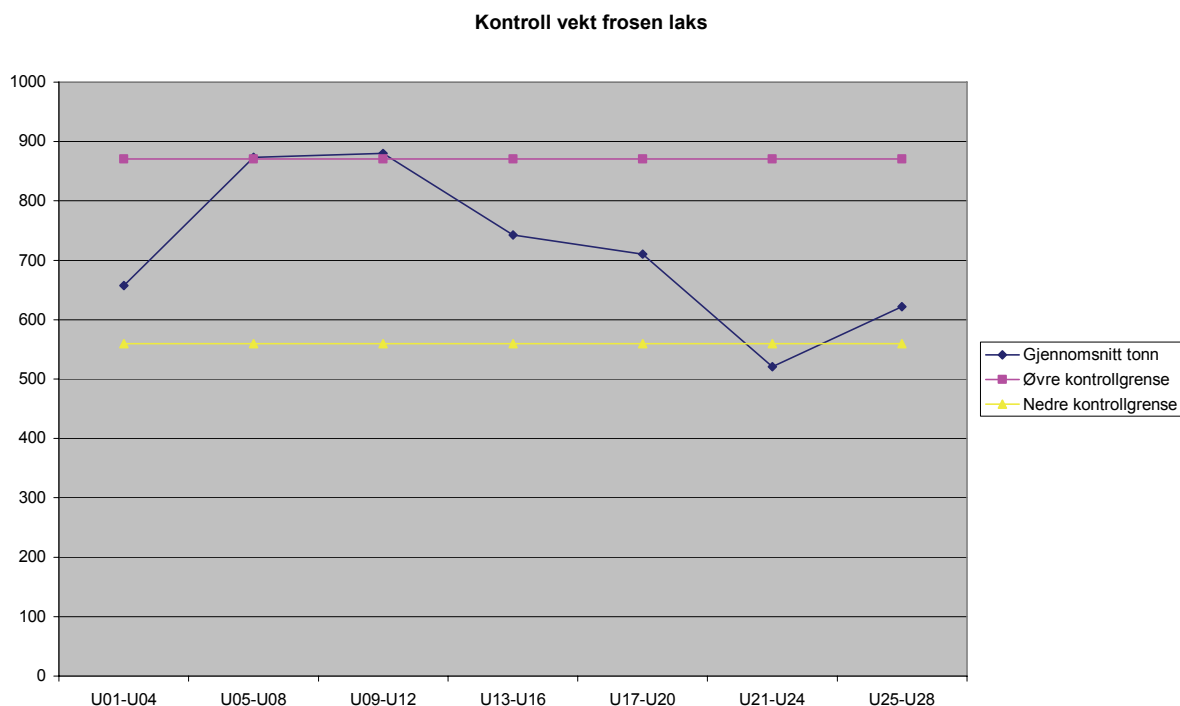
Ukeprisen er utenfor statistisk kontroll både i den første og de to siste fireukers periodene i testen. Dette er indikasjoner på at vi er avhengig av annen informasjon for å kunne avgjøre om statistikken er rimelig eller ei.

Fryst laks

Figur 3. Kontroll pris fryst laks. 2005, ukene 1 til 28. Gruppert, fireukers perioder

Figur 4. Kontroll vekt fryst laks. 2005, ukene 1 til 28. Gruppert, fireukers perioder

Resultater

For fryst laks er både pris og tonntall utenfor statistisk kontroll. Det vil si at verken ukeprisen eller tonntallet er generert av en statistisk sett stabil prosess, i betydningen en prosess som genererer normalfordelte resultater.

7.5 Sesongjustering

Forsker Dinh Quang Pham i Seksjon for metoder og standarder har laget et opplegg for sesongjustering av uketallene. Opplegget er testet på seriene for fersk laks (tonn og pris), frossen laks (tonn og pris) fra uke 1 år 2000 til uke 14 år 2005.

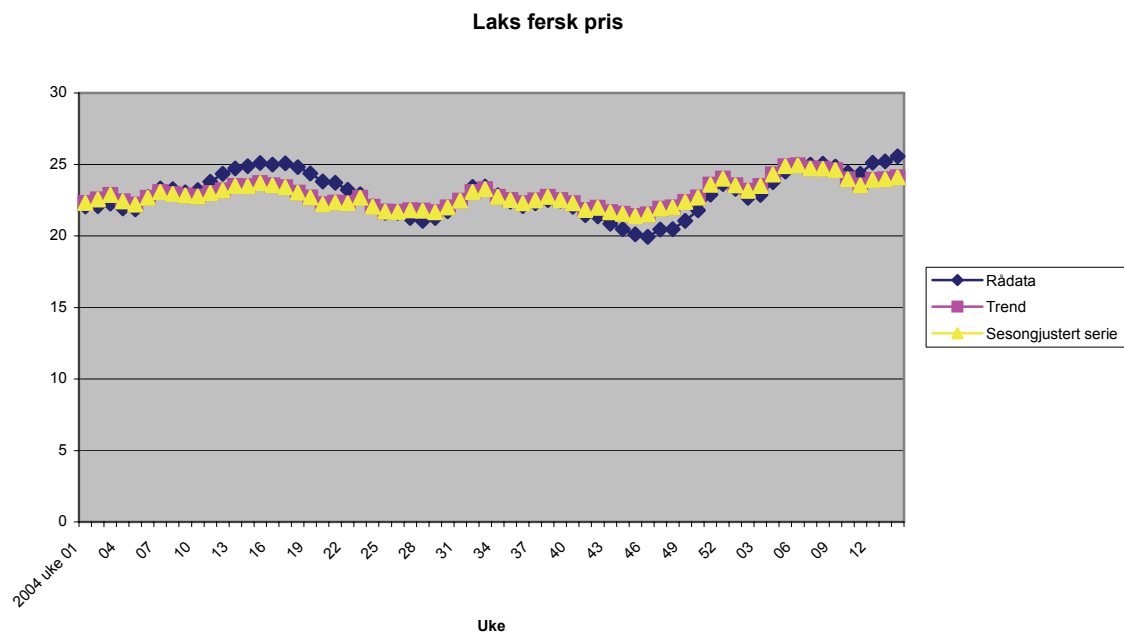
Programvaren som er benyttet er STAMP. Det er ellers X12ARIMA som er SSBs standard programvare for sesongjustering, men X12ARIMA inneholder ikke algoritmer for justering av ukeserier.

Resultater

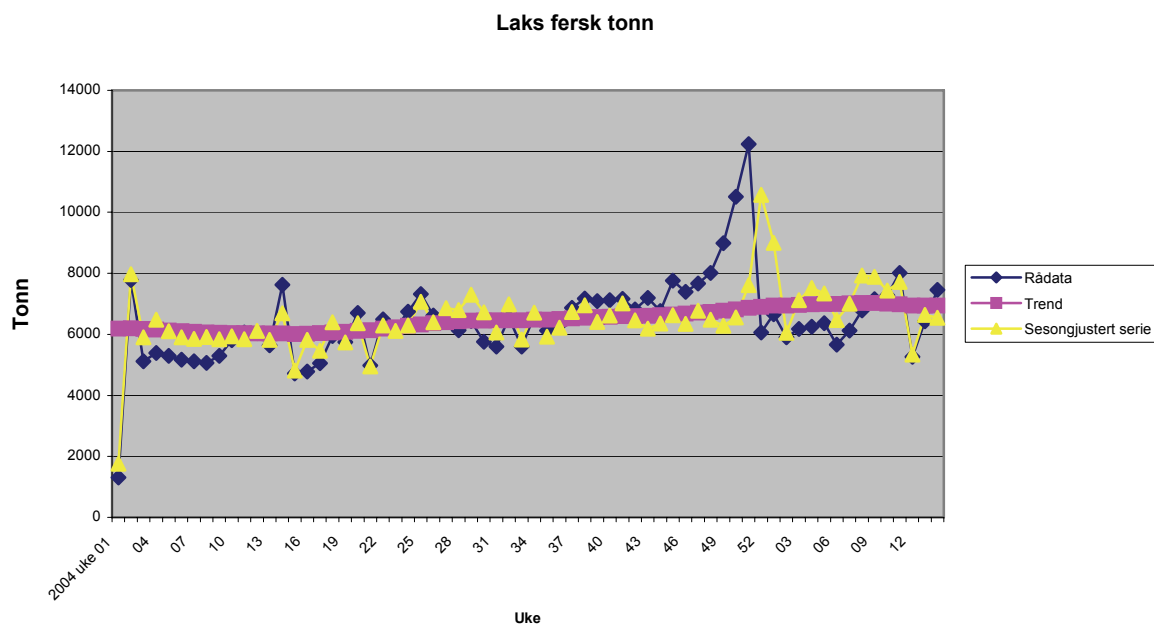
For ukeprisen for fersk laks ser vi i figur 5 at trendserien sammenfallende med den sesongjusterte serien, siden rådata er helt fri for irregulærkomponent.

Som vi ser av figurene 6 til 8 er de tilsvarende seriene for fersk laks mengde og fryst laks, pris og mengde, mye mer preget av støy.

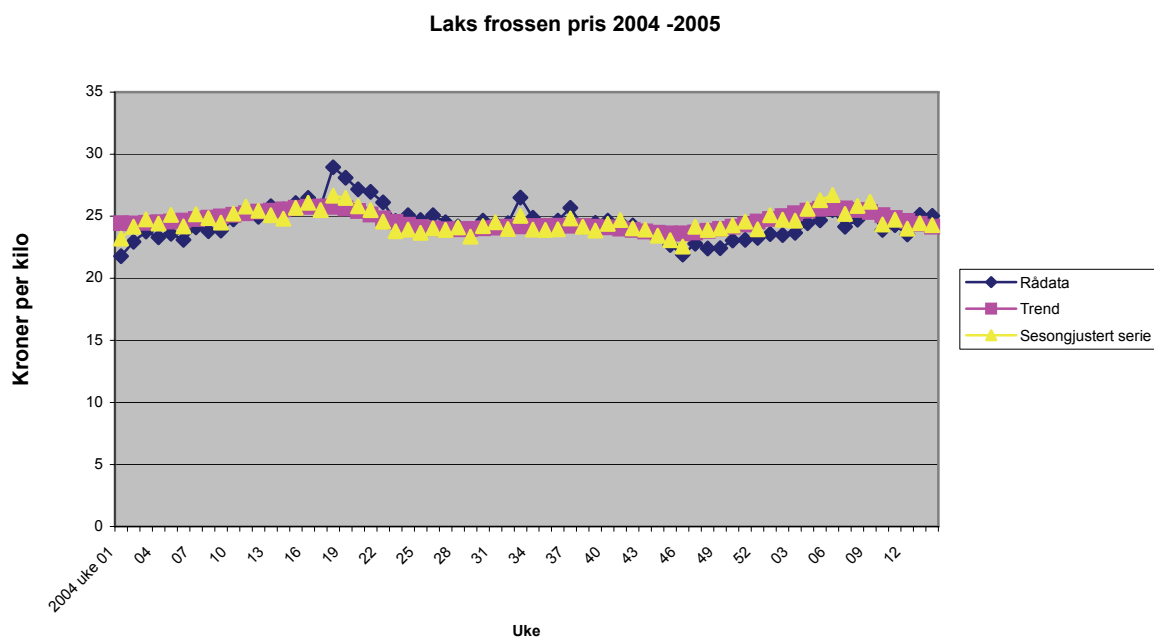
Figur 5. Laks fersk og kjølt. Kroner per kilo, sesongjustert. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

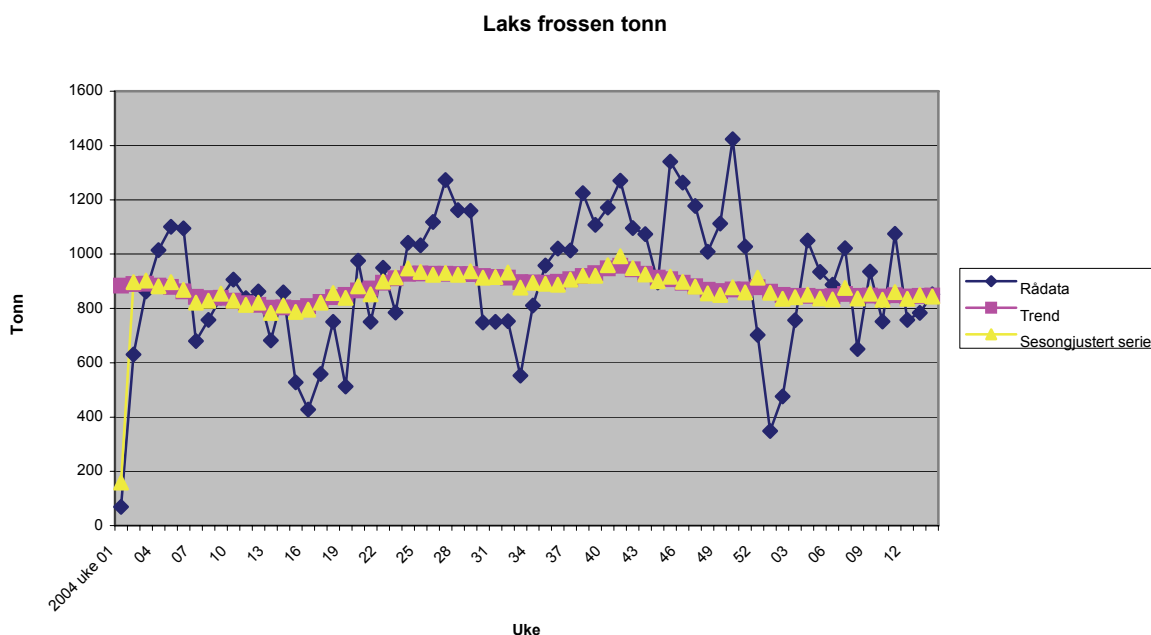
Figur 6. Laks fersk og kjølt. Tonntall, sesongjustert. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

Figur 7. Fryst laks. Pris per kilo, sesongjustert. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

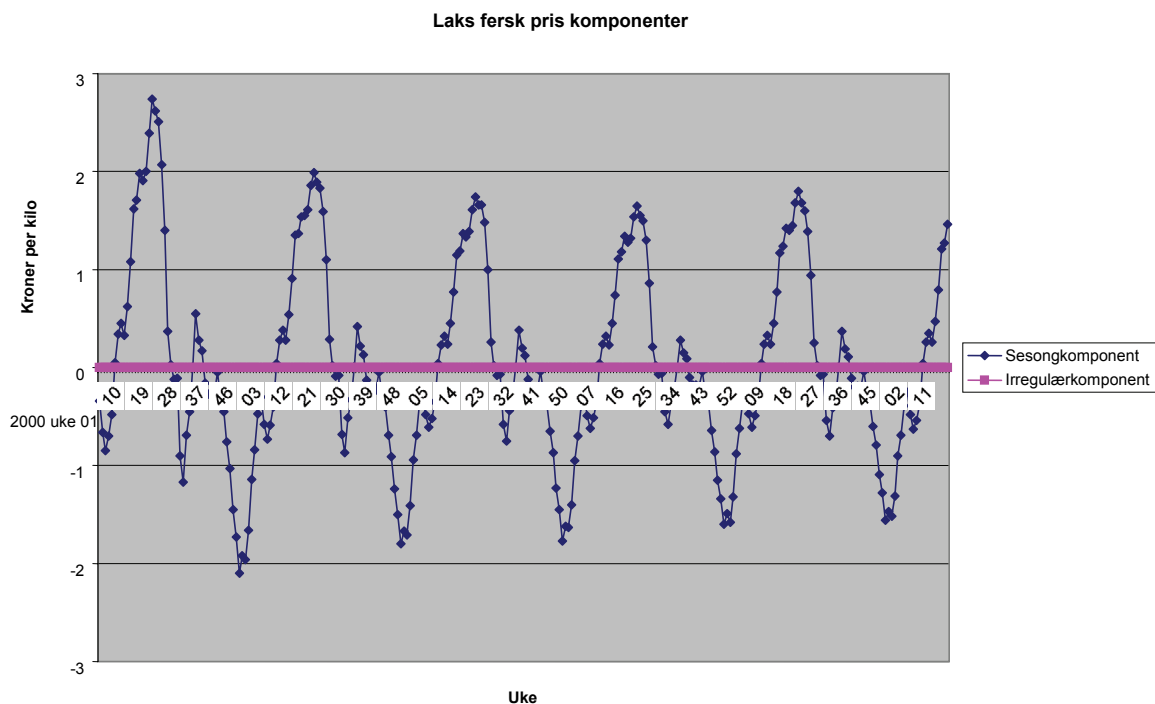

Figur 8. Frysst laks. Tonntall, sesongjustert. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

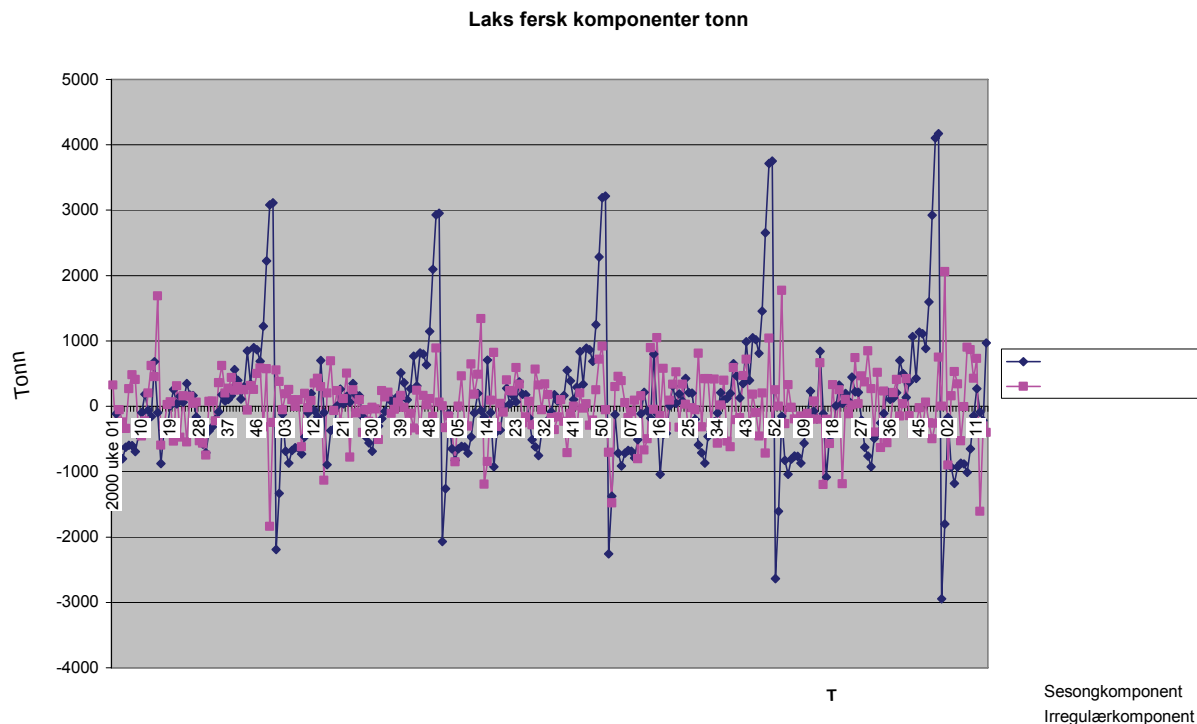
Prisserien for fersk laks viser et framtreddende sesongmønster. Sesongkomponenten er positivt økende fra nyttår og utover til om lag uke 20. Deretter fallende til et lavmål til rundt uke 30. Deretter oppadgående noen få uker, og deretter stort sett fallende ut året. Serien for rådata har ingen irregulære verdier i det hele tatt. Det ser vi av at serien for irregulærkomponenter er lik null i alle 274 periodene.

Figur 9. Fersk og kjølt laks. Pris per kilo. Sesong- og irregulærkomponenter. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

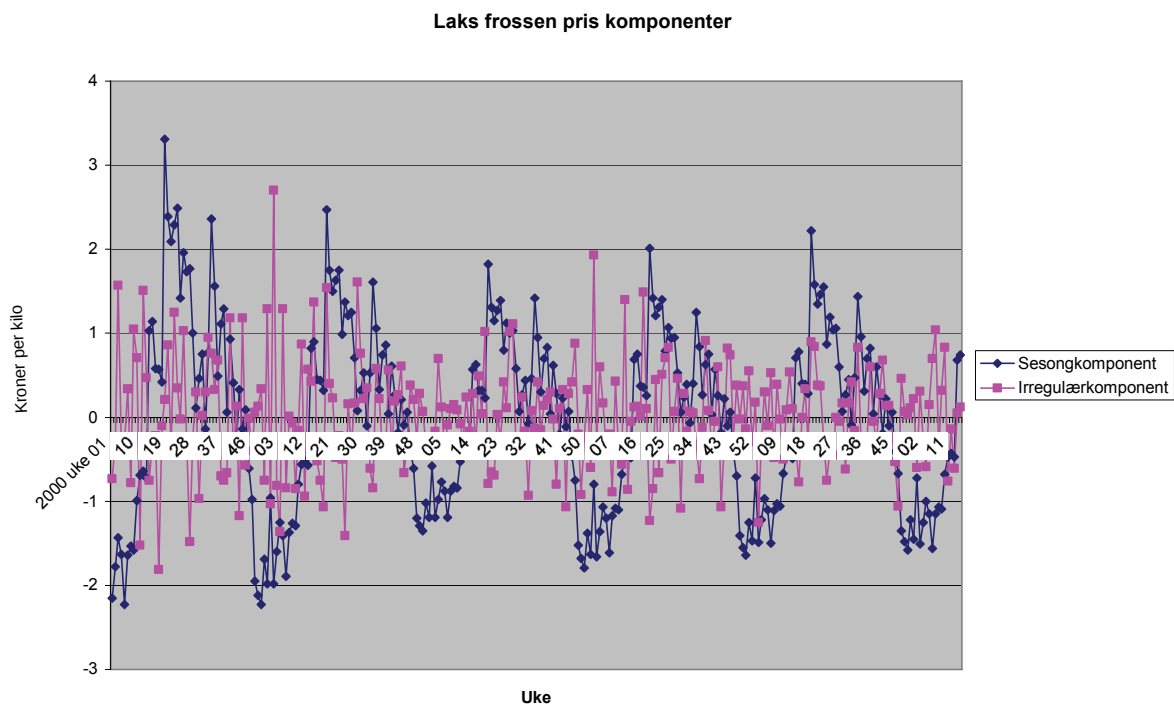
Tydelig sesongmønster finner vi også i serien for eksporterte kvanta av fersk og kjølt laks: kraftig økende kvanta utover seinhøsten og et kraftig fall ved nyttår. Videre ser vi at det er lav eksport hvert år rundt uke 30. Tonnserien har også et ikke ubetydelig innslag av irregulærkomponenter.

Figur 10. Fersk og kjølt laks. Tonntall. Sesong- og irregulærkomponenter. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

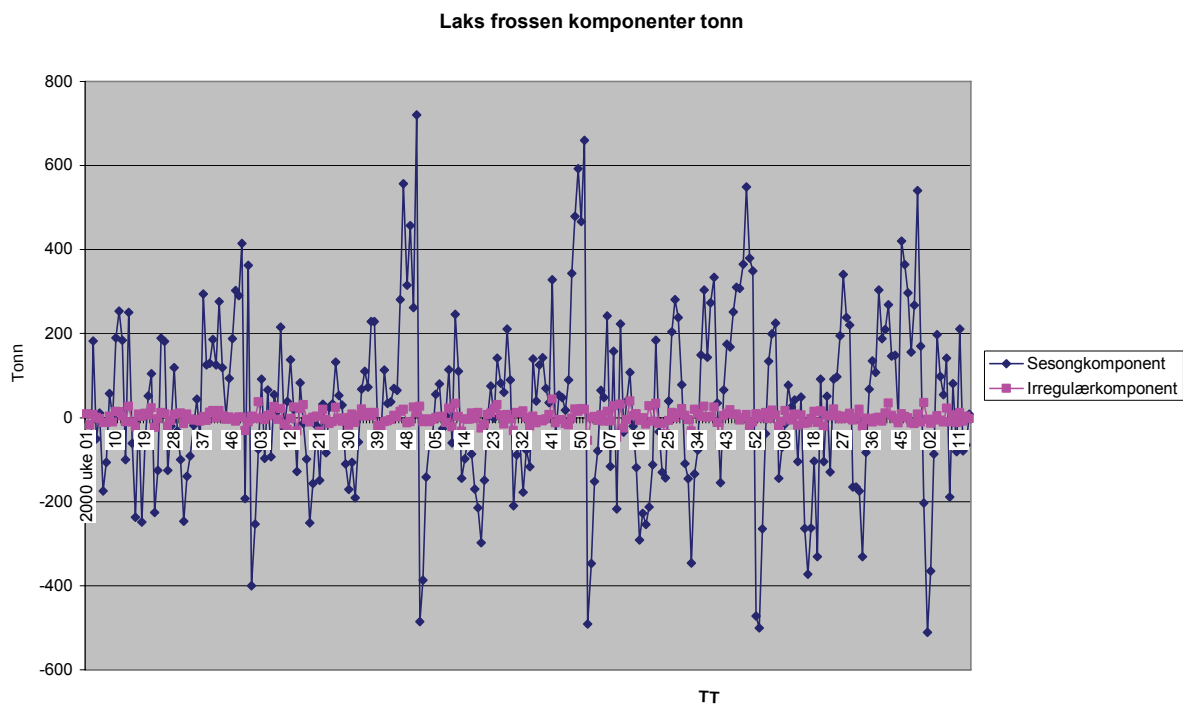

Serien for prisen på fryst laks inneholder en svært kraftig irregulærkomponent. STAMP finner likevel et ganske tydelig sesongmønster. Serien for eksportert mengde av fryst laks har en ganske beskjeden irregulærkomponent, mens sesongkomponenten svinger kraftig og hyppig. Vi ser likevel antydning til mønsteret fra den ferske laksen.

Figur 11. Fryst laks. Pris per kilo. Sesong- og irregulærkomponenter. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

Figur 12. Fryst laks. Tonntall. Sesong- og irregulærkomponenter. 2004 uke 1 til 2005 uke 12

Konklusjon

Resultatene ovenfor viser til dels tydelige sesongmønstre. Likevel kan det være grunn til å være varsom med å gå til publisering av sesongjusterte tall. Ifølge den generelle veiledningen til innhold i "Om statistikken" sies det at det er vanskelig å unngå modellfeil ved sesongjustering, vanskeligere for månedsserier enn for kvartalsserier. Og ut fra begrunnelsen kan det vel i praksis være enda vanskeligere å unngå modellfeil for ukaserier enn for månedsserier: "Typiske vanskeligheter er bevegelige helligdager knyttet til jul, påske og pinse som ikke uten videre kan ivaretas ved enkle automatiske rutiner. I gjennomsnitt over måneder og år kan nok slike metoder fungere bra, men for den enkelte måned eller år vil det ofte ha utslag som det må tas hensyn til ved tolkningen av tallene."

Anbefaling

Disse forholdene tatt i betraktning – og at lakseindikatorene brukes til beslutninger om kjøp og salg av verdipapirer – er det spørsmål om hvorvidt det å publisere noen av seriene sesongjustert ville innebære en reell, pålitelig, merverdi for brukerne. Og uansett vil ressursinnsatsen i SSB for eventuell tilpasning av programvaren til norsk kalender måtte tas i betraktning. — I positiv retning teller at STAMP (i ny versjon) også vil kunne gi konfidensintervall, noe som ville bety en klar merverdi i formidlingen av serier som oppfyller forutsetningene.

Prosjektet anbefaler derfor å utvide den ukentlige publiseringen med sesongjusterte tall for prisen på fersk laks. Det kan være hensiktsmessig å formidle sesong og trend i form av figur over inneværende og foregående år sammen med serien for rådata og gi konfidensintervall i "Om statistikken".

8 Formidlingen av uketallene

8.1 Tabellen på "laks" til Internett

Datafil som går ut på Internett og i Statistikkbanken hver tirsdag klokka 10.00 lages på mandag etter splittingen av filer. Samme gjelder datafiler som lages for abonnenter som får ukentlig eksporttall. Vi har altså beste fall 1 dag for å gjøre vurderinger, kontroller og eventuelle rettelser.

Det kan være greit hvis feil ikke er av systematiske karakter og hvis det ikke trenges forandringer i selve rutiner for deklareringsen. Alvorlige og systematiske problemer knyttet til regler og rutiner for deklareringsen kan kreve mye arbeid og arbeidet kan ta lang tid.

Tiltak ved utsatt frigiving

I slike tilfeller informerer vi våre abonnenter om problemer og forklarer årsaker til problemene. Når det gjelder Internett, skrives det et notat som legges ut i tilfeller når datafiler ikke kan etableres og publiseres i rett tid. Jevnfør kapittel 9 om rutinene ved feil oppdaget etter frigiving.

Tiltak ved frigiving på onsdager

Ved frigiving på tirsdager skjer overføringen fra seksjon 270 til web-gruppa med automatiserte, kalenderstyrte rutiner. Ved frigiving på onsdager (alltid etter påske og pinse, ofte i forbindelse med helligdager i mai, jule- og nyttårshelgen) må derimot den som er ansvarlig for å overføre web-fila fra 270 til web-gruppa gjøre en manuell editering i overføringsprogrammet. — *Rutine er etablert.*

Arkivering av tabellene

Ved retting av tallene og nytt utlegg i DS blir den opprinnelige tabellen overlagret. — *Det er etablert rutine på at datagrunnlaget fra publiseringen blir lagret, slik at tidligere publiseringer kan rekapituleres ved behov.*

8.2 Godkjenning av tabellen

Uketallene for eksporten til EU blir nå sendt til Leif Korbøl og Anne Berit Dahle dagen før frigiving (mot tidligere ca. 20 minutter før den skal legges ut på Internett) og legges ut i statistikkbanken.

Tabellene til frigivingen blir forelagt statistikkansvarlig Øyvind Hagen for godkjenning.

8.3 "Om statistikken"

"Om statistikken", norsk og engelsk utgave, vil bli oppgradert fra den tidligere, enkle malen.

8.4 Formidlingen av uketall til abonnentene og statistikkbanken

Abonnentene

Også abonnentene (EFF, FHL og andre) må få oversendt metadata, ved at de får tilsendt "Om statistikken" når de tegner abonnementet og deretter ved (vesentlige) endringer eller forbedringer.

9 Rutiner når feil blir oppdaget etter frigiving

9.1 Rutiner når feil blir oppdaget etter frigiving i Dagens statistikk

Det er viktig å huske på at konsekvensene av feil i frigivingen kan være mye større enn konsekvensen av forsinkelser. Dette gjelder ikke minst ukeindikatorene for eksport av oppdrettslaks, som blant annet blir brukt til å ta umiddelbare beslutninger om kjøp og salg av aksjer i næringen.

Ifølge Retningslinjer for endring/feilretting etter frigiving (vedtatt i DM 16.8.00) er det en forutsetning at det som publiseres er kvalitetssikret, slik at det er hevet over rimelig tvil at rettinger ikke finner sted. Er det mer enn rimelig tvil, skal frigivingen av statistikken utsettes.

Her har vi en krevende utfordring i forhold til frigivingen av ukestatistikken for eksport av oppdrettslaks, i og med at kvaliteten i stor grad står og faller med deklarasjonsrutinene hos de sentrale lakseeksportørene og de særskilte kontrollene som er utviklet under prosjektet og som er beskrevet i kapitlene 6.5 - 6.8.

Tiltak når feil blir oppdaget

Feilen vurderes opp mot Retningslinjer for endring/feilretting etter frigiving som sonderer mellom fire kategorier av feil, med regler for hvem som skal varsles i to avsnitt som er gjengitt nedenfor.

Retningslinjene per februar 2006 er gjengitt i sin helhet i Vedlegg H.

"Svært alvorlige feil: Når tallet er helt sentralt i statistikken (dvs. hovedtall, aggregerte størrelser), eller når feilen i vesentlig grad vil påvirke utviklingen eller oppfatningen om situasjonen i samfunnet.

Alvorlige feil: Når avviket er vesentlig, men tallet er mindre sentralt i statistikken.

Mindre alvorlige feil: Når avviket er beskjedent eller tallet ikke er sentralt i statistikken, og den har få eller ingen konsekvenser for verden utenfor.

Korrekturfeil: Når feilen mer dreier seg om form enn innhold, for eksempel retting av skrivefeil, endring i antall desimaler som presenteres, endring av fotnoter etc."

"Når feil oppdages, skal den statistikkansvarlige først og fremst konsentrere seg om den innholdsmessige delen - det å rette feilene og varsle i linjen internt i avdelingen. Samtidig må en av journalistene i 730 kontaktes, som igjen informerer de som berøres i 730 (web-gruppa, tekstbehandling). Ved svært alvorlige feil skal journalistene informere adm.dir, fagdirektøren og

seksjonsleder 730 med en gang. Utover det vurderer journalistene hvem som skal informeres; biblioteket, eksterne brukere (f.eks. Reuters) etc."

Et eksempel på "svært alvorlig feil" i uketallene for laks er både vesentlig avvik for fersk og kjølt laks i pris og/eller vesentlig avvik i mengde. I slike tilfelle skal både fagdirektør og adm.dir. informeres.

Ansvarlig: Statistikkansvarlig

9.2 Rutiner når feil blir oppdaget etter utlegg i Statistikkbanken

I likhet med utleggene i frigivingsmeldingen, er det viktig også i Statistikkbanken å se hva som er endret. (Jevnfør avsnittet Muligheter for å se endringene i Retningslinjer for endring/feilretting etter frigiving, jf. Vedlegg H.) Dette lar seg imidlertid vanskelig gjøre slik opplegget er nå, fordi det ikke er noe tilbakeklikk fra Statistikkbanken til hjemmesiden for ukestatistikken for laks.

Anbefaling

Det bør lages et opplegg som gjør det mulig å se at endringer er gjort og hva som er endret.

Ansvarlig: Statistikkansvarlig i samarbeid med Statistikkbanken.

Gjeldende regler i følge tolllov, autorisasjoner og utførselsveileder for tolldeklarering

Tolloven er kilde for avsnittet om tidspunktet for tolldeklarering. Kilden for avsnittet om deklarasjonsplikt og de videre reglene er tollvesenets Utførselsveileder, <http://www.toll.no>. (Dokumentene på Internett kan være endret siden tekstene ble nedlastet.)

Tidspunktet for deklarerer

(Kilde: Tolloven, paragrafene 27 og 40)

§27. *Uten samtykke fra tollvesenet må ingen foreta innlasting av varer i fartøy bestemt til utlandet.Kongen kan fastsette at [bestemmelsen] skal få anvendelse for andre transportmidler.*

§28. *Før et transportmiddel forlater tollområdet plikter føreren i samsvar med gjeldende forskrifter å melde fra til tollvesenet om avreisen.*

§40. *Enhver som vil utføre varer fra tollområdet, plikter, når det kreves etter gjeldende tolllovsforskrifter, å melde fra om det til tollvesenet. Når ikke noe annet er særskilt fastsatt, skal tolldeklarasjon legges fram i så god tid at varen kan undersøkes før innlastingen.*

Deklarasjonsplikt

*Ved utførsel av varer **plikter** vareeier å legge fram utfylt utførselsdeklarasjon på Enhetsdokument [...], jevnfør TLF 5.10.1.*

....
*Utførselsdeklarasjonen skal undertegnes av vareeier eller dennes representant. Se TLF 5.10.4, jevnfør TLF 5.1.7., 1. og 3. ledd. Den som underskriver deklarasjonen har **plikt** til å påse at alle opplysninger foreligger og at reglene for tollekspedisjon av varer er fulgt, jevnfør TLF 5.1.7, 1. ledd.*

Lettelser i deklarasjonsplikten / foreløpig deklarerer

Jf TLF 5.10.7

Tolldistriktssjefen i det enkelte tolldistrikt kan, når særlige forhold tilsier det, gi skriftlig tillatelse til lettelser i deklarasjonsplikten (foreløpig deklarerer) ved utførsel av varer. Det er en forutsetning at vareeier/eksportør eller den som opptre på hans vegne, deklarerer i TVINN. Hvorvidt det foreligger "særlige forhold" må til enhver tid vurderes av Tollvesenet.

Foreløpig deklarerer i TVINN er betinget av at nødvendige tillatelser, lisenser, sertifikater og lignende foreligger på ekspedisjonstidspunktet.

Foreløpig deklarerer skal inneholde følgende opplysninger:

- *Avsender/eksportør*
- *Deklarant/representant*
- *Kode for bestemmelsesland*
- *Antall kolli og varebeskrivelse*
- *Bruttovekt (kg)*
- *Kontonummer for tollkreditt*

I tillegg bør følgende opplysninger – dersom de er kjent – oppgis:

- *Finansielle opplysninger og bankdata*
- *Statistisk verdi*

*Foreløpig deklarerering i TVINN skal avgis **før** utførsel av varene finner sted. Vareeier/eksportør, eller den som opptretr på hans vegne, må innen en frist på 10 kalenderdager, avgi endelig deklarerering i TVINN ved samme ekspedisjonsenhet som mottok foreløpig deklarerering. For enkelte kategorier kan fristen utvides til 30 kalenderdager.*

Kravet til underskrift fra befrakter i rubrikk B på TVINN-utskriften kan frafalles ved utførsel etter disse bestemmelser. Det er i slike tilfeller et vilkår at eksportøren i sitt regnskap sammen med TVINN-utskriften oppbevarer tilhørende fraktdokumenter.

Utførselsrestriksjoner: Fisk, fiskeprodukter, sild og skalldyr m.v.

Ved eksport av slike varer, skal eksportøren være registrert og godkjent hos Eksportutvalget for fisk og det skal også betales en egen eksportavgift. Hvilken sats som skal betales, er avhengig av type fisk som eksporteres,

Deklarasjonskategori – særskilt rubrikk

FO foreløpig deklarasjon

EN endelig deklarasjon (oppgjør av en FO)

FU fullstendig deklarasjon (ordinær utførsel, det vil si kode 10 i rubrikk 37)

MA manuell deklarasjon (annet enn ordinær utførsel)

Varebeskrivelse – rubrikk 31 i Enhetsdokumentet

(Kilde: Utførselsveileder, <http://www.toll.no>)

Varebeskrivelsen skal bare omfatte én varepost.

Med varebeskrivelse forstås varens normale handelsbetegnelse, uttrykt i tilstrekkelig klart slik at varen kan identifiseres og tariffes.

Varenummer – rubrikk 33

Oppgi gjeldende tolltariffs varenummer. Varenummeret føres opp med de seks første sifrene i første kolonne, foran den stiplede linjen. I andre kolonne føres de to nasjonale sifrene (siffer 7 og 8) opp.

Leveringsvilkår – rubrikk 20 (gjelder hele ekspedisjonen)

I første kolonne oppgis kode for leveringsvilkår. I andre kolonne oppgis stedet leveringsvilkåret gjelder fra/til, jevnfør oversikten Incoterms ICC/ECE – 2000.

Omregningskurs – rubrikk 23 (gjelder hele ekspedisjonen)

Oppgi kursen som er benyttet ved omregning av fakturabeløpet til norske kroner i henhold til nedenstående regler:

- Hvis betaling er mottatt, legges faktisk oppnådd valutakurs til grunn.
- Hvis kursen (nevnt over) ikke er kjent, kan omregningskursen som fastsettes av Toll- og avgiftsdirektoratet benyttes. Denne kursen kunngjøres i **Meldinger fra Toll- og avgiftsdirektoratet** og finnes dessuten på Internett.
- For valutaer som ikke fastsettes av direktoratet, kan den kjøpskurs som benyttes i banken på utførselstidspunktet legges til grunn.
- Omfatter ekspedisjonen varer som er fakturert i forskjellige valutaer, oppgis kursene på fakturaoversikten og intet oppgis i rubrikken for omregningskurs.

Benyttes fakturaoversikt i TVINN, skal kurs "100" oppgis i feltet.

Statistisk verdi – rubrikk 46

For ordinær utførsel oppgis varens verdi, uten desimaler, for norsk havn/lufthavn eller tilsvarende verdi norsk grense når det nyttes andre transportmidler enn skip/fly.

Nettovekt – rubrikk 38

Oppgi varens nettovekt i kg uten desimaler.

Bestemmelsesland – rubrikk 17 (gjelder hele ekspedisjonen)

Oppgi det endelige bestemmelseslandet for varen.

Statuskodene i TVINN

Statuskoder med **fet skrift** utgjør data som er grunnlaget for uketallene.

INPUTKONTROLL

- 10 On-line registrering - on-line inputkontroll
- 12 On-line registrering - klar til maskekontroll
- 14 Batch - nøkkel lagret TVINN
- 16 Batch - detaljer lagret TVINN
- 18 Batch - feil i inputkontroll - slettes i TVINN
- 20 Akseptert inputkontroll - til maskekontroll

MASKEKONTROLL

- 22 Under maskekontroll

EKSPEDERING

- 40 Gjennom maskekontroll - til manuellkontroll
- 42 Under manuellkontroll
- 44 (VK) Avventer resultat fra en tollers varekontroll
- 50 (DK) Avventer dokument fra kunden
- 52 (NY) Avventer ny versjon fra kunden
- 53 (AK) Avventer endelig (EN) versjon fra kunden (FO)
- 54 (UD) Betinget utlevering - avventer dokumenter fra kunden
- 56 (UN) Betinget utlevering - avventer ny versjon fra kunden
- 58 (UV) Betinget utlevering - mot vareprøver fra kunden

PURRING SENDT

- 62 Purring sendt - avventer ny versjon fra kunden
- 63 Purring sendt - avventer endelig (EN) versjon fra kunden (FO)
- 64 Purring sendt - avventer dokumenter (varen utlevert)
- 66 Purring sendt - avventer ny versjon (varen utlevert)
- 68 Purring sendt - mot vareprøver (varen utlevert)

MIDLERTIDIG INNFØRSEL

- 70 Depositum registrert - avventer oppgjør
- 75 Purring sendt - avventer depositumsoppgjør

MASKINELL BEHANDLING

- 80 (AK) KREDITT - maskinell behandling - tollkvittering
- (ET) KREDITT innfordring trans.
- (RM) KREDITT evt. avskrivning
- evt. etterkontroll trans.
- 81 (AK) DAGSOPPGJØR - klar til kontant betaling / tollkvittering
- (ET) KREDITT evt. etterkontroll trans.
- 82 (AK) KONTANT - klar til kontant betaling / tollkvittering
- (ET) KONTANT evt. etterkontroll trans.

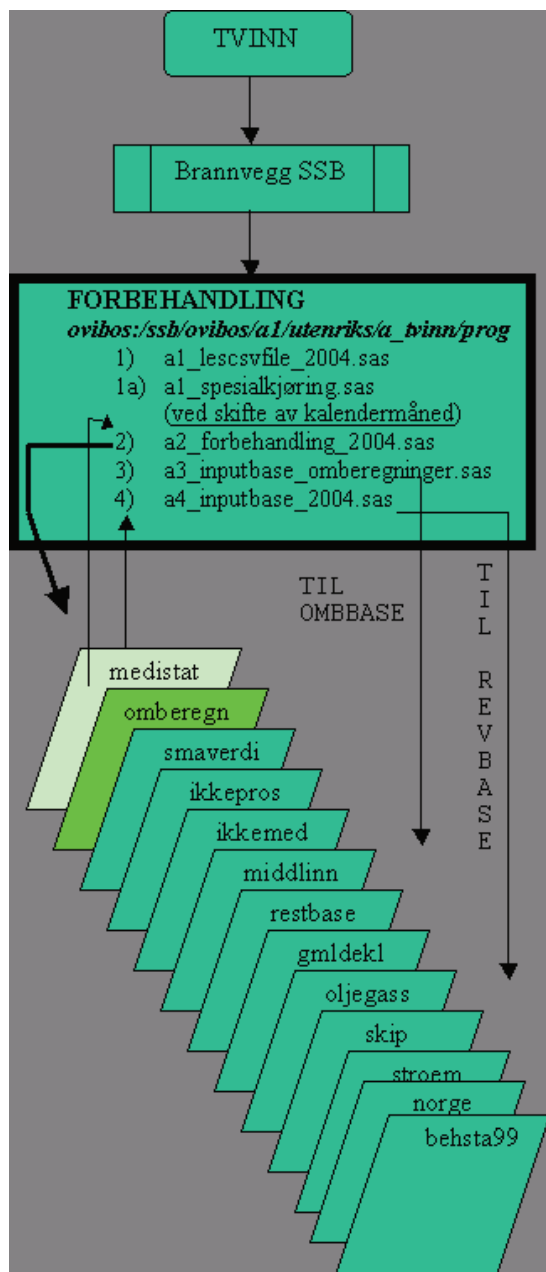
FERDIG BEHANDLET

- 90 Ferdig behandlet TVINN - KREDITT**

- 91 **Ferdig behandlet TVINN - DAGSOPPGJØR**
- 92 **Ferdig behandlet TVINN - KONTANT**
- 93 **Avsluttet med endelig versjon (FO eller MA)**
- 94 **Avsluttet med ny versjon**
- 95 **Avsluttet p.g.a tollfrihet??**
- 96 **Avsluttet med ny versjon, varen frigitt**
- 97 **Negativ deklarasjon ved omberegning**
- 98 (IK) Avsluttet fordi varen ikke er innført
- 99 Avsluttet p.g.a utførsel

Statuskoder angir hvor i prosessen deklarasjonen ligger i TVINN. Når en deklarasjon opprettes tildeles den et ekspedisjon og løpenummer som forfølger den gjennom hele saksgangen og fram til den er ferdig behandlet. Se overstående liste.

Mottaksrutinene for uketallene

Overføring av data på linje fra TAD til SSB to ganger i uken (mandag og torsdag) via UNIX.

Flat fil til:

ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/taddata/wk1

Filen heter: **tadYYYYMMDD**

F.eks. **tad20050530**

Forbehandlingen består til vanlig av fire aktiviteter /SAS-programmer (fem ved skifte av kalendermåned).

De ulike aktivitetene organiserer dataene til riktig format og foretar nødvendige omkodinger og seleksjoner for det som skal danne statistikk-grunnlaget. Forklaring av figuren:

1) Flat fil fra TAD leses og lagres som SAS-data:

ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/taddata/wk99

Filen heter: **gYYYYMMDDmXX.sas7bdat**, hvor XX er puljenr. F.eks. **g20050530m09.sas7bdat**

1a) Samme som ovenfor, men danner to SAS-datasett: den siste pulje for produksjonsmåned og den første pulje for måneden etter.

2) Under forbehandlingen splittes dataene i 13 ulike SAS-datasett. Filene konkatineres ved månedsslutt opp til månedsfiler.

I forbehandlingen konstrueres også variabelen **ukenr** (ukenummer) ut fra ekspedisjonsdatoen. Eget program for denne utregningen finnes som **ukebestemmelse.inc** på:

ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/prog/

For UKESTALL FOR LAKS anvendes BARE data fra MEDISTAT-filene, så punktene 3) og 4), hvor data innlastes i Oracle-basen har ingen betydning. Medistat er det som er igjen, etter de 12 andre filer er dannet. Avgrensningen av de 12 filene, se Vedlegg D.

Avgrensningen av statistikkgrunnlaget

Den generelle avgrensningen av datagrunnlaget skjer ved at varelinjer som ikke skal være med i statistikken tas ut til følgende 12 filer:

behsta99:	Hvor behandlerstatus=99
gmldekl:	Inneholder deklarasjoner, hvor ÅR er mindre enn (produksjonsår - 1)
omberegn:	Inneholder rettelsener tollvesenet har gjort i TVINN. Kobles mot varelinjer i revisjonsbasen
smaverdi:	Alle varelinjer med statistisk verdi mindre enn 1000 kr.
restbase:	varenumre med første 6 siffer = 000004, alle varenumrene (99999999,99999998,71082000,71189000,49070000,00000077,00000088,00000044) (prosedyrekode=40 og tollager C eller D) prosedyrekode (47, 77) og både avsender- og opprinnelses-land, Norge
oljegass:	Olje og gass. Varenummer=27112100, og varenummer=27090009 (bare for eksport)
skip:	Skip. 4 første siffer i varenummer (8901, 8902)
stroem:	Strøm. Varenummer=27160000 (bare for eksport)
middlinn:	Hvis både prosedyrekode=51 og behandlerstatus=70. DISSE DATA TAES OGSÅ MED I MEDISTAT
ikkemed:	Inneholder behandlerstatus (70, 97, 98) *(bemerk dog middlinn)
ikkepros:	For import prosedyrekoder forskjellig fra: (02, 04, 18, 40, 42, 43, 47, 48, 49, 51, 54, 57, 60, 62, 64, 65, 73, 77, 79, 81, 90) For eksport prosedyrekoder forskjellig fra: (05, 10, 13, 15, 16, 19, 21, 23, 31, 32, 33, 36, 37, 38) Og alle behandlerstatus mindre enn 90 *(bemerk dog middlinn)
norge:	Hvor opprinnelsesland =NORGE (bare for import)

MEDISTAT inneholder altså alle data som er igjen etter seleksjonen av ovenstående 12 datasett (11, da middlinn også er med i medistat).

Puljene lagres som SAS-data på:

ovibos:/ssb/ovibos/a1/utenriks/a_tvinn/forbehandling/medistat/wk3

Kontroll av eksportører

I forbindelse med uketall for laks, kjøres der hver uke 2 sas-programmer for at sjekke prisnivå hos de største lakseeksportører.

Det første program: UTENRIKS/a_tvinn/prog/laks_a1_sjekk_orgnr_ukelaks

henter fiskedata fra revisjonsbasen (Oracle). Det vil si, at det er nødvendig at puljer lastes inn i revisjonsbasen samme dag som data ankommer fra TAD.

Nedenfor ses forklaring, der står øverst i programmet:

```
*****
$UTENRIKS/a_tvinn/prog/laks_a1_sjekk_orgnr_ukelaks
```

HENTER FISKEEKSPORTDATA (DE 45 VARENUMRE, DER STÅR I PROGRAMMET) FOR HELE 2005 I ORACLE.

PROGRAMMET ER DEL 1 AV 2 FOR AT SE PÅ LAKSEEKSPORT FRA DE ENKELTE EKSPORTØRER.

PROGRAMMET TAGER CA. 15 MIN. AT KJØRE !!

```
*****
```

Det andre program: UTENRIKS/a_tvinn/prog/laks_a2_sjekk_orgnr_ukelaks

beregner pris/kg, vekt og verdi for de seneste 10 ukene for alle eksportører. Data der beregnes på, er det der dannes i det første program, så ved eventuelle endringer i revisjonsbasen, MÅ det første program ..._a1_... kjøres på ny, før de nye tall kan sjekkes.

Output i form av Excel-ark sendes på e-post og er sortert faldende etter eksportørenes markedsandel. I programmet kan velges hvilke varenumre, der ønskes tall for, men som oftest vil det være fersk laks (03021201,03021202).

Nedenfor ses forklaring, der står øverst i programmet:

```
*****
$UTENRIKS/a_tvinn/prog/laks_a2_sjekk_orgnr_ukelaks.sas
```

PROGRAMMET ER DEL 2 AV 2 FOR AT SE PÅ LAKSEEKSPORT FRA DE ENKELTE EKSPORTØRER.

HUSK AT KJØRE .../a_tvinn/prog/laks_a1_sjekk_orgnr_ukelaks.sas FOR NYE TALL!!!
OUTPUT KOMMER SOM EXCEL-FIL PÅ E-POST OG INNEHOLDER VEKT, VERDI OG PRISER FOR DE SENESTE 10 UKER FOR ALLE EKSPORTØRER.

```
*****
```

Frigivingsmelding ved justerte tall etter straffetoll

Eksport av laks – justerte tall

I forrige uke ble ikke eksportstatistikken for laks publisert (tall for uke 21), og tallene for ukene 18-20 ble trukket tilbake. Dette hadde sin årsak i at mange lakseeksportører feilaktig inkluderte straffetoll pålagt av EU i eksportverdien. Tallene er nå rettet opp, og i dag publiseres tall for uke 21 og 22, samt reviderte tall for ukene 18-20.

Justeringen av grunnlagsmaterialet har ført til en nedjustering av verdiene og dermed lavere priser. Til tross for dette viser de reviderte tallene en stigende trend i prisene i den aktuelle perioden, men veksten er lavere enn det som først ble publisert.

Eksport av oppdrettslaks skal i følge regelverket deklarerer til verdien ved passering norsk grense, toll og andre avgifter skal ikke tas med. Fra 27. april og i 6 måneder framover har EU, på bakgrunn av dumpinganklager, pålagt norske lakseoppdrettere en straffetoll som varierer mellom 6,8 og 24,5 prosent. Det har vist seg at mange eksportører har feildeklart eksportverdien av laks ved å inkludere straffetollen. Dette førte til at statistikken viste for høye eksportpriser. Det er henstilt til oppdrettsnæringen å korrigere de uriktige deklarasjonene. Tollvesenet er oppmerksom på tendensen til feildeklaring. I SSB har vi gjennomført en detaljert revisjon av tallene for denne perioden.

Informasjon til laksenæringen fra EFF og SSB i forbindelse med straffetoll

Fra: jan-stale.lauritzen@seafood.no [<mailto:jan-stale.lauritzen@seafood.no>]
Sendt: 31. mai 2005 09:37
Til: trond.davidsen@fhl.no; Jon Arne Grøttum; sigurd.bjorgo@nsi.no
Kopi: hans.petter.nas@seafood.no; Paul.Aandahl@seafood.no;
Jan.Trollvik@seafood.no; Korbøl, Leif
Emne: Til oppdrettsselskaper og eksportører av laks.doc

Denne meldingen gikk ut fra EFF til alles som sto på EFF's adresseliste i laksesaken:

Til oppdrettsselskaper og eksportører av laks

Eksport av laks - statistisk verdi

Etter at EU-kommisjonen har besluttet å innføre midlertidige anti-dumpingtiltak mot import av norsk oppdrettslaks viser det seg dessverre at flere eksportører har feildeklart eksportverdien ved å inkludere straffetollen. Dette har ført til at eksportstatistikken – ukestatistikken for eksport av laks fra Statistisk sentralbyrå – <http://www.ssb.no/laks/> – og ukestatistikken for laks fra Eksportutvalget fra fisk er midlertidig suspendert, da den viser for høye priser.

Eksport av varer skal i følge regelverket deklarerer til verdien ved passering norsk grense. Toll, merverdi- og andre avgifter som påløper i utlandet inngår ikke i den statistiske verdien ved utførsel fra Norge. Dette går fram av Tollvesenets utførselsveileder, <http://www.toll.no/veileder/ut/>, kapitlet om utfyllingsregler, veiledningen til Enhetsdokumentets rubrikk 46. Toll- og avgiftsdirektoratet har nå i et rundskriv bedt det lokale tollvesenet om å påse at reglene for statistisk verdi blir fulgt.

Den statistiske verdien skal ikke inkludere den EU-pålagte straffetollen. Vi oppfordrer med dette produsenter og eksportører av oppdrettslaks om så fort som mulig å sørge for at tollvesenets regelverk blir fulgt og at deklarasjoner med feil statistisk verdi blir rettet. Så snart korrekt grunnlag foreligger vil vi gjenoppta publiseringen av eksportstatistikk for laks.

Eventuelle spørsmål kan rettes til det lokale tollvesenet eller til våre kontaktpersoner.

Oslo/Tromsø, 30. mai 2005

Eksportutvalget for fisk

Statistisk sentralbyrå

Jan-Ståle Lauritzen (sign)

Leif Korbøl (sign)

Statistikkseksjon

Seksjonssjef, seksjon for utenrikshandel

Kontaktpersoner:

EFF: Jan-Ståle Lauritzen, telefon 915 17 897

SSB: Wenche Granli, 21 09 47 12; Anton Gautvedt, 21 09 47 11; e-post: Utenrikshandel@ssb.no

Retningslinjer for endring/feilretting etter frigiving

(vedtatt i DM 16.8.00)

Fra tid til annen er det feil i frigitt Dagens statistikk-materiale på www.ssb.no. Det ser ut til å være slik at det er flere feil på nettet enn det som var vanlig i tidligere tiders papirpublisering. Dette skyldes nok både at tempoet i publiseringen er høyere i dag og at det er mye enklere å rette feil på web enn det er på papir.

Intern statistikk på måling av for tidlig/for sen publisering i forhold til statistikkalenderen har også lagt et press på de statistikkansvarlige til å publisere på varslet tidspunkt. Denne statistikken vil nå bli supplert av en tilsvarende statistikk for feilrettinger. Konsekvensene av feil i frigivinger kan være mye større enn konsekvensene av forsinkelser. Det er en forutsetning at det som publiseres er kvalitetssikret, slik at det er hevet over rimelig tvil at rettinger ikke finner sted. Er det mer enn rimelig tvil, skal frigivingen av statistikken utsettes.

Feil i frigivinger er ikke mindre alvorlig på web enn på papir. Faren er stor for at brukere henter data før feil er rettet og bruker tallene som offisiell statistikk fra SSB - og ikke oppdager at det kommer en rettelse senere. Det ville være meget bekymringsfullt for SSBs omdømme om brukerne får den oppfatning at første gangs frigiving fra SSB ikke er til å stole på. Det er derfor helt nødvendig at kvalitetssikringen er like gode ved webpublisering som ved papirpublisering.

En feilretting er å anse som en revidert publisering, så sant det ikke er ubetydelige korrekturfeil. Det betyr at rettinger (utover ubetydelige korrekturfeil) alltid skal markeres med note om at det er rettet. Denne markeringen skal aldri fjernes. Rettingene skal gjennomføres raskt og det skal være lett for brukeren å se hva som er endret.

Disse retningslinjene behandler rutineene for feilrettinger, ikke for tradisjonelle revisjoner som gjøres når nytt/utvidet datagrunnlag er tilgjengelig.

Typer feil

Rettinger i etterkant gjelder alt fra justeringer av desimaler til opprettinger av regnefeil i milliardklassen. Rutineene for rettinger skal tilpasses alvoret i feilen. Noen ganger vil det være naturlig med en notis på forsida (www.ssb.no, SSBs hovedside på nettet), andre ganger holder det med en fotnote i selve tabellen.

Det er vanskelig å skille tydelig mellom alvoret i forskjellige typer feil, men her er noen retningslinjer:

Svært alvorlige feil: Når tallet er helt sentralt i statistikken (dvs. hovedtall, aggregerte størrelser), eller når feilen i vesentlig grad vil påvirke utviklingen eller oppfatningen om situasjonen i samfunnet.

Alvorlige feil: Når avviket er vesentlig, men tallet er mindre sentralt i statistikken.

Mindre alvorlige feil: Når avviket er beskjedent eller tallet ikke er sentralt i statistikken, og den har få eller ingen konsekvenser for verden utenfor.

Korrekturfeil: Når feilen mer dreier seg om form enn innhold, for eksempel retting av skrivefeil, endring i antall desimaler som presenteres, endring av fotnoter etc.

Tempo i gjennomføringen av rettingen

Jo mer alvorlig en feil er, dess viktigere er det at den rettes opp raskt. Særlig forsiden må rettes opp kvikt, den kan også endres på kort tid. Tabeller og tekst som skal endres, kan trenge litt lenger tid (noen flere minutter) etter rettingen er gjort i fagseksjonen for å bli klare. Ved alvorlige feil skal statistikkens hjemmeside rettes selv om ikke ny tekst/tabeller foreligger ennå. Ved svært alvorlige feil skal hele meldingen (tekst og tabeller) fjernes umiddelbart og melding om når rettet versjon kommer legges på forsiden. Ved rettinger som har endring i forsidetekst/ingress vil DS-artikkelen følge ileggingsrutinen slik at det også vil komme ny DS-melding til e-postabonnenter og ny versjon på WAP (mobiltelefon).

Muligheter for å se endringene

Det er viktig at det er lett å se hva som er endret. Alle endrede tall/kolonner/rader i tabeller skal ha en fotnote, som viser til at tallene er endret og dato. Denne fotnoten skal ikke på noe tidspunkt fjernes. Endringer i tekstdelen som betyr innholdsmessig endring, skal markeres i note at er rettet. Endringer i tekst som bare går på ubetydelige korrekturfeil, skal rettes uten markering av at endringer er gjort.

Type feil	Rutine
Korrekturfeil uten innholdsmessige konsekvenser	Endring, ingen melding om retting
Mindre alvorlige feil	Rettinger i tabell/tekst, med note om at tallet er rettet og dato
Alvorlige feil	Rettinger i tabell/tekst, med note om at tallet er rettet og dato Markering i tabell-henvisningen nederst i artikkel-teksten om at tabellen er rettet Rettinger i forsidenotisen (når den fremdeles ligger på forsiden)
Svært alvorlige feil	Tabell/tekst fjernes umiddelbart etter at feilen er oppdaget og frem til retting er gjort. Rettinger i tabell/tekst, med note om at tallet er rettet og dato Markering i tabell-henvisningen nederst i artikkel-teksten om at tabellen er rettet Ny forsidenotis om at tall er rettet Utsending av faks/e-mail med rettede tall.

Hvem varsles

Når feil oppdages, skal den statistikkansvarlige først og fremst konsentrere seg om den innholdsmessige delen - det å rette feilene og varsle i linjen internt i avdelingen. Samtidig må en av journalistene i 730 kontaktes, som igjen informerer de som berøres i 730 (web-gruppa,

tekstbehandling). Ved svært alvorlige feil skal journalistene informere adm.dir, fagdirektøren og seksjonsleder 730 med en gang. Utover det vurderer journalistene hvem som skal informeres; biblioteket, eksterne brukere (f.eks. Reuters) etc.

Praktiske rutiner

For at feilretting ikke skal føre til strukturelle endringer i webplasseringen, må rettingene følge de samme rutinene som ny frigivning. 730 har laget egne rutiner for feilrettinger etter alvorlighetsgrad og vil gi de statistikkansvarlige beskjed om hva som skal gjøres når rettingene skal legges ut.

Justering av fakturaverdi til FOB-verdi for utførsel, avhengig av leveringsvilkår

For ordinær utførsel skal varens verdi, fob norsk havn/lufthavn eller tilsvarende verdi norsk grense oppgis i rubrikk 46 Statistisk verdi. Se også utfyllingsregler for rubrikk 20 og 46 i utførselsveilederen. Tabellen nedenfor angir hvilke kostnader som skal legges til eller komme til fradrag på fakturabeløp for å komme fram til riktig statistisk verdi.

P= kostnaden må legges til. **M**= kostnaden må trekkes fra.

For forklaring til leveringsvilkårene se [Incoterms ICC/ECE 2000](#)

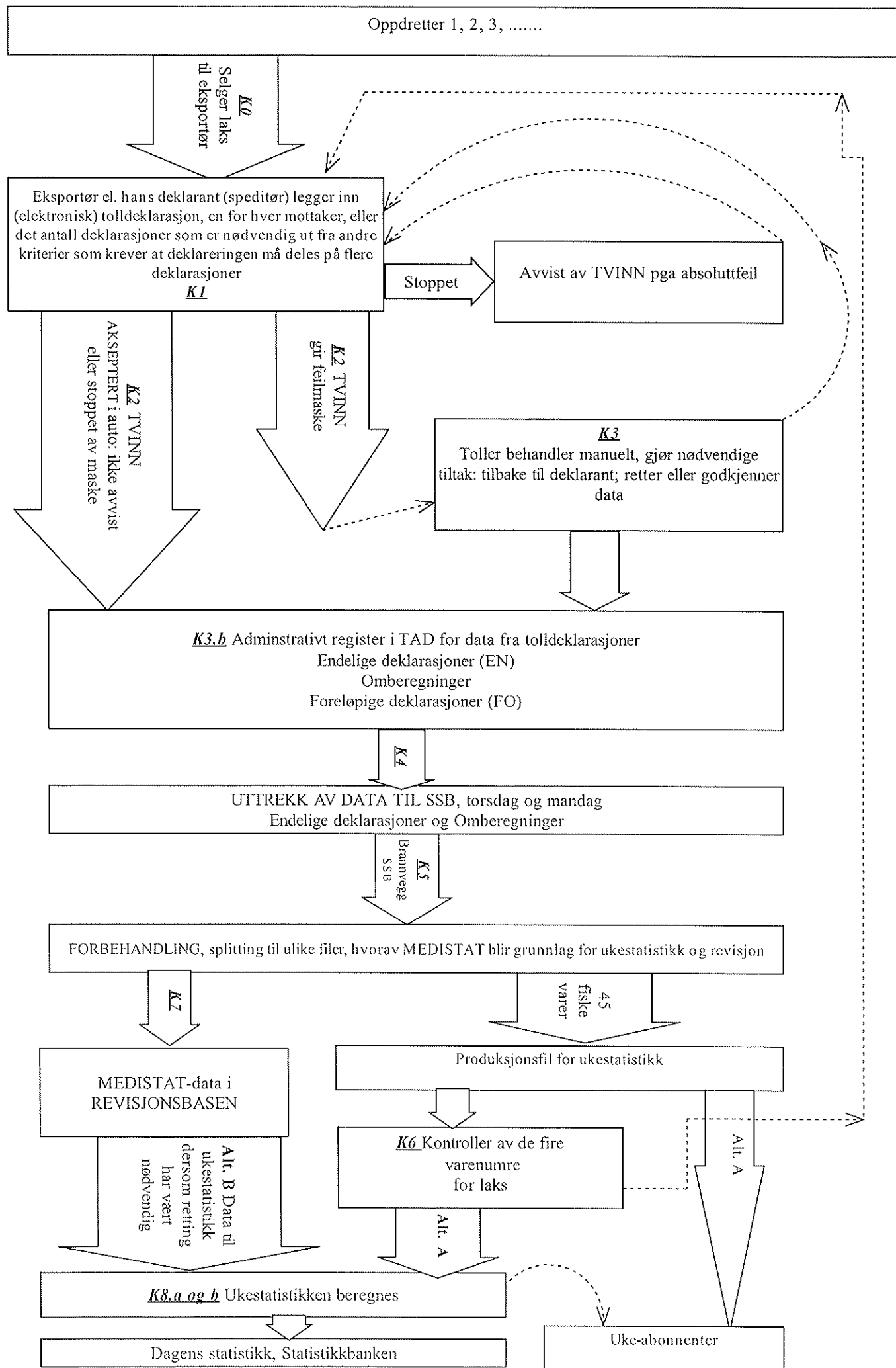
	Leveringsvilkår	FOB FOR FOT	EXW	FCA/x	FAS	CFR	CIF	CPT	CIP	DAF/x	DES	DEQ	DDU	DDP
	Kostnader													
		Kostnader i eksportlandet												
1	Opplasting på innenlands transport		P											
2	Transport fra selgers lager til hovedtransportmiddel		P											
3	Forsikring til eksportlandets grense		P											
4	Spedisjon, dokumenter i eksportlandet		P		P									
5	Opplasting på hovedtransportmiddel	²¹	P	P	P									
6	Tolldeklarerer ved utførselen		P		P									
		Hovedtransport												
7	Internasjonal transport til importlandets grense					M	M	M	M		M	M	M	M
8	Forsikring under internasjonal transport						M		M					
		Kostnader i importlandet												
9	Tolldeklarerer ved importen, inkludert importtoll og andre avgifter											M		M
10	Lossing i importhavn					M	M ²²	M				M	M	M
11	Transport i importlandet												M	M
12	Forsikring under transport i importlandet												M	M

Merknad: FCA/x = FCA, eksportlandets grense; DAF/x = DAF, eksportlandets grense

²¹ Under leveringsbetingelse FOB kan kostnaden ved innlasting være delt mellom selger og kjøper og kostnaden kan derfor være bare delvis inkludert i fakturaverdien. Siden varene nødvendigvis må innlastes hvis de skal bli tilgjengelige for kjøperen i importlandet, skal imidlertid hele kostnaden ved innlasting regnes med i den statistiske verdien.

²² Under leveringsbetingelse CIF kan kostnaden ved å losse varen i importhavnen være delt mellom selger og kjøper og kan være bare delvis inkludert i fakturaverdien. Siden varene nødvendigvis må losses hvis de skal bli tilgjengelige for kjøperen i importlandet, skal den fakturerte kostnaden holdes utenfor den statistiske verdien.

- 18) Under leveringsbetingelse FOB kan kostnaden ved innlasting være delt mellom selger og kjøper og kostnaden kan derfor være bare delvis inkludert i fakturaverdien. Siden varene nødvendigvis må innlastes hvis de skal bli tilgjengelige for kjøperen i importlandet, skal imidlertid hele kostnaden ved innlasting regnes med i den statistiske verdien.
- 19) Under leveringsbetingelse CIF kan kostnaden ved å losse varen i importhavnen være delt mellom selger og kjøper og kan være bare delvis inkludert i fakturaverdien. Siden varene nødvendigvis må losses hvis de skal bli tilgjengelige for kjøperen i importlandet, skal den fakturerte kostnaden holdes utenfor den statistiske verdien.

Forklaring til kontrollpunktene

K0 Tilstrekkelige opplysninger for korrekt deklarerer? (Utenfor vår kontroll)

K1 Deklareres på riktig tidspunkt? (Vi har noe kontroll: se K6)

K2 Er dataforbindelsen til TVINN oppe? (Vi har noe kontroll: se K6)

K3.a Tollers vurderinger av masketilslag?
K3.b Tollers vurdering av tilslag av slumpmasker på tilfeldig utplukkede deklarasjoner?
(Vi har noe kontroll: se K6)

K4 TADs rapport for overføringen til SSB

K5 SSBs rapport for overføringen fra TAD, sjekkes for match med K4 og ytterligere kriterier

K6 Særskilte kontroller av datagrunnlaget for uketallene:

- * Hvorvidt store eksportører er på plass, jf. K1 og K2. Hvis NEI, utløser dette tiltak etter fastlagt rutine
- * Hvorvidt det foreligger helt urimelig verdi eller mengde, jf. K3.a og .b. Hvis ja, utløses tiltak.
- * Andre kontroller

Hvis K6 viser at datagrunnlaget er i orden, kjøres ukestatistikken fra den spesielle fila for ukestatistikk (Alt. A). Hvis data må rettes gjennom ny overføring via TVINN, må ukestatistikken kjøres fra revisjonsjonsbasen (Alt. B) (hvor K7 er operativ).

K7 De ordinære kontrollene av priser m.m. ved innlasting til revisjonsbasen

K8.a Ukestatistikken forelegges statistikkansvarlig (iflg. "Om statistikken") for godkjenning
K8.b Uketallene for laks til EU går til seksjonssjef og eventuelt annen fagekspert